БҮХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

БУРЯТ-МОНГОЛОЙ ҮНЭН

ВКП(б)-гэй Бурят-Монголой Обкомой, БМАССР-эй Верховно Соведэй ба ВКП(б)-гэй Улан-Удын Горкомой орган.

№ 64 (4936)
Вторник
МАРТЫН 26
1946 он

Сэн 20 мүнгэн

Арадай ажахые һэргээн бодхоохо ба хүгжөөхэ табанжэлэй түсэбые гансахан дүүргэхэ тэды бэшэ, харин үлүүбшэлэн дүүргэхын зорилгоор социалистическэ мүрысөөе дэлгэрүүлжэ табанжэлэй түсэбые дүүргэхэ хэрэгтэ хүдэлмэришэд, таряашад ба интеллигенцие үргэн олоорынь хабаадуулха.

ТАРИЛГА ДҮТЭЛӨӨ!

СССР-эй Верховно Соведэй нэгэдэхи сесси болбол „1946—1950 онуудта СССР-эй арадай ажахые һэргээн бодхоохо ба хүгжөөхэ тухай" Хуули баталан абба. Тэрээнтэй хамта оронойнгоо тоодо манай республикын хүдөө ажахын урда гүн ехэ зорилго табигдаһан байна.

Тарилгын талмайе бүхы хэмжээгээр ургалан, үндэр ургаса хуряаха, малые хүгжүүлэн, тэрэнэй ашаг шэмые дээшэлүүлхэ ябадал—арад зоныие эдеэ хоолоор хангаха гүнзэгы ушартай мүн. Манай республикын колхозой таряашад болон МТС совхозуудай хүдэлмэрилэгшэд дайн сэрэгэй хүшэр шанга жэлнүүдые тэсэмгээгээр гаталха, айхабтар ехэ ажахын дүршэлтэй болоһон байна. Мүнөө амгалан тайбан сагай ерээд байхада, энэ баялиг дүршэлөө улам арбидхан, ажахыгаа хүгжөөхэ хэрэгтэ республикын эрэгтэй эмэгтэй колхозниигууд, МТС-үүд ба совхозуудай хүдэлмэрилэгшэд үргэн айсатайгаар оролсожо эхилээ.

Сталинска дүрбэдэхи табанжэлэй 1-дэхи—1946 ондо республикын тарилгын талмай нилээдгүй дээшэлхэ байна. Тэрээнтэй хамта полевой хүдэлмэринүүдые шанар нилээдгүй һайжаруулагдаха ёһотой, хүдөө ажалай культурануудай ургасые болохоор дээшэлүүлэгдэхэ зэргэтэй. Тиихэлээр хабарай тарилгада бэлэдхэл болон полевой бүхы хүдэлмэринүүдые эгээл һайн агротехническэ болзорнуудта эрхим шанартайгаар үнгэргэхэ ябадал тон шухала болоно.

„1946 ондо хүдөө ажахые хүгжөөхэ гүрэнэй түсэб тухай" СССР Союзай Арадай Комиссарнарай Соведэй ба партиин Центральна Комитедэй тогтоол иигэжэ хэлэгдэнэ: „МТС ба совхозууд бүхэндэ бүхы тракторнуудые ба тракторна зэр зэмсэгүүдые, мүн колхоз ба совхоз бүхэндэ моринойнгоо зэмсэг ба тэргэ тоногуудые хүсэд эрхим шанартайгаар заһабарилжа дүүргэхэ". Тус тогтоолой энэ эрилтэ республика дотор хэр зэргээр дүүргэгдэжэ байнаб гэжэ хараад үзэхэдэ, мүнөө болотор хүртэр үшөө хангалтагүй байха юм. Республикын МТС-үүдэй трактор машинануудай заһабарилгын дүүргэлтэ энэ мартын 20 болтор 86,6 процент болоһон байна. Ехэ-Куналейн, Новобрянска, Куйтунска, Курбын, Итанцын МТС-үүд трактор заһабарилха түсэбүүдээ арайхан хахадһаань үнгэргэжэ байна юм. Тракторна сеялкэ, культиватор, плугнуудай заһабарилха түсэбүүд бүхыдөө 66,4–66,9—72,5 процент дүүргэгдэһэн байна., Зарим МТС-үүд прицепной машина зэмсэгүүдые заһабарилха түсэбүүдээ хахадлаашьедүй байһаар.

Олонхи аймагууд үрһэ хааха түсэбөө дүүргээдүй байһан болобошье, бии байгаа хүрэнгын таряае сэбэрлэжэ, тарилгын кондицида хүргэхэ ябадалые болохогүйгөөр унжагайруулна. Хэжэнгын, Хориин, Курумканай, Яруунын колхозууд үрһэ сэбэрлэхэ хүдэлмэрие илангаяа ехээр хожомдуулжа ябанхай. Гадна, олонхи аймагууд доторойнгоо арга-боломжонуудые бэрэниинь элсүүлжэ, үрһэнэй фонд байгуулха түсэбөө хүсэлдүүлхын түлөө ямаршье һаналаа табингүй болишоод, гүрэнэй урда гараа тоожо байха юм.

Хабарай полевой хүдэлмэридэ ябаха мори унаануудые амаруулан, һайн тэжээл ба хүруунан дээрэ табиһан аймаг, колхозууд үсөөн байһаар. Кударын аймагай олонхи колхозуудай хүдэлмэриин моридһ хүсэ шадалаа баража турашанхай. Тиигэбэшье, эндэхид эмнигүүдые олоор һургажа, полевой хүдэлмэридэ хэрэглэхэ, мори унаагайнгаа хүсэ шадалые һайжаруулха эрид хэмжээнүүдые абаадүй байһаар. Мори унаае полевой хүдэлмэридэ һайнаар бэлэдхэхэ тухай хүсэд анхараагүй байһан баримтанууд ондоошье аймагуудта олон үзэгдэнэ.

Республика соо тарилгын талмайгаар ехэ тээшэ трологдоһон Бичурэ, Мухаршэбэр, Зэдэ, Тори, Сэлэнгын хэдэн олон колхозууд тарилгада бэлэдхэлэй хүдэлмэринүүдэй гол зүйлнүүдые мүнөө хүргэр шиидхээдүй байха юм. Сэлэнгын, Зэдын зарим колхозуудаар үрһэнэй таряае ондоо тээшэнь гаргашалжа, үрихэ ба гутааха ябадал үзэгдээ һэн.

Тарилгын урда тээ газар уһалха гэшэ ороохото культурануудай ургасые дээшэлүүлхэ эгээл шухала нүхэсэл мүн. Урда жэлнүүдэй дүршэл дээрэһээ харахада, тарилгын урда гээхи уһалуурие һайнаар үнгэргэжэ, газараа зүбөөр үтэгжүүлһэн түрүү колхоз, таряанажалай бригада, звенонууд үндэр ургаса хуряадаг байһаниинь элирээ. Заиграйн аймагай Тельманэй нэрэмжэтэ колхозой Серпион Кириллович Киселёвой хүтэлбэрилдэг ефремовскэ звено 1945 ондо тарилгын газар уһалхын түлөө горьтойхон оролдолго гаргаһанай ашаар яһала һайн ургаса хуряагаа. Гэбэшье, эдэ түрүүшүүлэй дүршэлые халан абаха тушаа бодото тэмсэл хэгдэнэгүй. Энэ жэлэй тарилгын урда тээхи газар уһалха хүдэлмэридэ бэлэдхэл хаа-хаанагүй хангалтагүйгөөр ябуулагдажа байһан баримта хадаа энээниие элирүүлжэ үгэнэ.

Зарим нютагуудай колхозууд үбэлэй агротехническэ хэмжээ-ябуулгануудые гансал хүйтэнэй үедэ үнгэр эхэ гэжэ тоолоод, дулаан боложо эхилһэнһээ хойшо энэ хүдэлмэрие өөдтэй урагшань ябуулнагүй. Поли дээрэ наг шэбхэ тэргээ, шубуунай аргал, үнэһэ мэтын нютагай үтэгжүүлгэ үүдые элбэгээр бэлэдхэхэ гээшэ үндэр ургасын эрхим үндэһэ һуури мүн. Тиимэдэ энэ шухала хэмжээ-ябуулгые удаанаар гү, али муу шанарта газар үнгэргэһэн баримта хадаа үндэр ургаса хуряаха аргаяа өөрөө хаһаһан ябадал болоно.

Үнгэрэгшэ жэлдэ урин дулаан эртэ хабар боложо, тарилгын урда тээхи газарай элдүүрилгые апрелиин эхеэр захалха арга олгоо һэн. Мүнөө жэлэй сагай уларил дээрэһээ харахада, баһал урин дулаан хабар болохо шэнжэтэй байна. Тиигээд ерэхэлээр хабарай тарилгын урда тээхи элдүүрилгые эхилхэ саг газаа орожо ерээ. Колхоз, совхоз, МТС бүхэнэй эгээл шухала зорилго хадаа тарилгын эхи хүртэр үлэһэн энэ богонихон болзор соо полевой хүдэлмэридэ бэлэдхэлэй бүхы дутуунуудые хүсэлдүүлжэ, тарилгын урда тээхи элдүүрилгые һаад һамшаггүйгөөр эхилхэ ябадал болоно.

Хабарай тарилгые хүсэн түгэс бэлэдхэлтэйгээр угтахаяа байһан түрүү МТС колхозууд манайда яһала олон. Тэдэнэр „1946 ондо хүдөө ажалые хүгжөөхэ гүрэнэй түсэб тухай" СССР-эй Совнаркомой ба ВКП(б)-гэй Центральна Комитедэй тогтоолой эрилтын ёһоор машина зэмсэгүүдээ эрхим шанартайгаар заһабарилһан, полевой стануудые түхеэрһэн, мори унаагаа амаруулһан ба ондоо шухала хэмжээнүүдые бүримүһэн хүсэлдүүлһэн байха юм.

Аймагуудтахи партийна, советскэ, газартаряалангай органууд болбол колхозно таряашад болон МТС совхозуудай хүдэлмэрилэгшэдэй социалистическэ мүрысөөнэй ябасые улам шангадхан, тарилгада бэлэдхэлые эдэ үдэрнүүд эсүм дүүргэжэ, Сталинска Дүрбэдэхи табанжэлэй түрүүшын жэл—1946 ондо үндэр ургаса хуряаха ябадал хангаха уялгатай. „1946 ондо хүдөө ажахые хүгжөөхэ гүрэнэй түсэб тухай" СССР-эй Совнаркомой ба ВКП(б)-гэй ЦК-гэй тогтоол болбол „1946—1950 онуудта СССР-эй арадай ажахые һэргээн бодхоохо ба хүгжөөхэ тухай" хуулие үргэн ниитэ колхозниигууд ба МТС, совхозуудай хүдэлмэрилэгшэдэй дунда гүнзэгыгөөр нэбтэрүүлхэ ябадал нютагуудтахи партийна, комсомольско органуудай дайшалхы зорилгонуудайнь нэгэн болоһохо байна.

И. В. Сталин ба В. М. Молотов гэгшэд Польшын профессиональна союзуудай делегацитай уулзаба

Мартын 22-то, И. В. Сталин ба В. М. Молотов гэгшэд Кремльдэ иимэ составтай Польшын профессиональна союзуудай делегацитай уулзаба: **К. Русинек**—профсоюзуудай Центральна комиссиин Генеральна секретарь, **Ю. Щенсняк**—профсоюзуудай Центральна комиссиин Түрүүлэгшын орлогшо, **С. Малолепши**—профсоюзуудай Центральна комиссиин член, **А. Щенсняк**—горнягуудай Союзай эхэнэрнүүдэй дунда хүдэлмэрие хүтэлбэрилэгшэ, **Ю. Кецинский**—металлистнуудай Союзай Түрүүлэгшэ, **С. Ковальчик**—Краковай профсоюзуудай Окружной комиссиин түрүүлэгшэ, **М. Езерская**—Познаниин профсоюзуудай Окружной Комиссиин Культотделэй инструктор, **Б. Поляк**—Данцигай профсоюзуудай Окружной Комиссиһаа, **Я. Собчак**—Варшавын профсоюзуудай Соведһээ, **Я. Зубрицкая**—фабрикын столовые даагша, бүд нэхэгшэдэй союзһаа, **А. Квечинский**—фабкомой түрүүлэгшэ, бүд нэхэгшэдэй Союзай Главна правлениин член, **Ю. Лесовский**—пищевигүүдэй Союзай түрүүлэгшэ, **Х. Енджеевский**—кооперациин хүдэлмэрилэгшэдэй Профсоюзай Генеральна секретарь, **З. Бузе**—түмэр замайхидай Союзай Главна правлениин Генеральна Секретарь, **З. Помяновский**—учреждениинүүдэй хүдэлмэрилэгшэдэй союзһаа, **Г. Кужель**—барилгын хүдэлмэришэдэй союзай түрүүлэгшэ, **Я. Сикорский**—коммунальна хүдэлмэрилэгшэдэй Союзһаа, **Б. Ференц**—Польско һургагшанарай Союзһаа, **Б. Орловский**—Польско һургагшанарай Союзай вице-түрүүлэгшэ, **Э. Ежик**—нефтенигүүдэй Союзай Генеральна Секретарь, **Х. Кравчинский**—Транспортна хүдэлмэршэдэй Союзай казначей, **М. Косиньский**—химическэ ажаүйлэдбэриин Союзһаа, **М. Краль**—Польско хэвлэлэй агентств һаа, **С. Видавский**—Лодзь городой бүд нэхэгшэдэй Союзай инструктор, **А. Вэш**-горнягуудай Союзай түрүүлэгшын орлогшо.

Уулзалга дээрэ ВЦСПС-эй Түрүүлэгшэ В. В. Кузнецов ба ВЦСПС-эй Секретарьнар Л. Н. Соловьев ба Е. Я. Сидаренко гэгшэд байлсаба.

ТАБАНЖЭЛЭЙ ТҮСЭБ—МАНАЙ ХҮСЭЛ

гэжэ бурят-монгол арад нэгэн дуугаар мэдүүлнэ

Медальнууд барюулагдаба

Нютагай ажаүйлэдбэриин промкооперациин хүдэлмэрилэгшэдэй һаяхан болоһон республиканска зүблөөн дээрэ республикын предприятинуудай түрүү стахановецуудта «1941 — 1945 онуудта Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнда хэһэн шэн габьяата ажалай түлөө» гэһэн медальнууд барюулагдаба.

БМАССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй түрүүлэгшын орлогшо нүхэр Чувьюров 100 гаран түрүү стахановецуудта медальнуудые барюулһан байна.

Правительствын дээдэ шагналда хүртэһэн стахановецуудай дунда «металлоширпотреб» заводой шудхалгын цехын эрхим хэбшэ Петр Васильевич Белоусов, мебельнэ фабрикын дархан М. Дегтярев. Хэжэнгын аймагай промкомбинадай шорник Цырендоржи Бодиев, „Красный Труд" гэжэ промартелиин оёдолшо Ольга Борисовна Гармаева ба бусад олон стахановецууд бии.

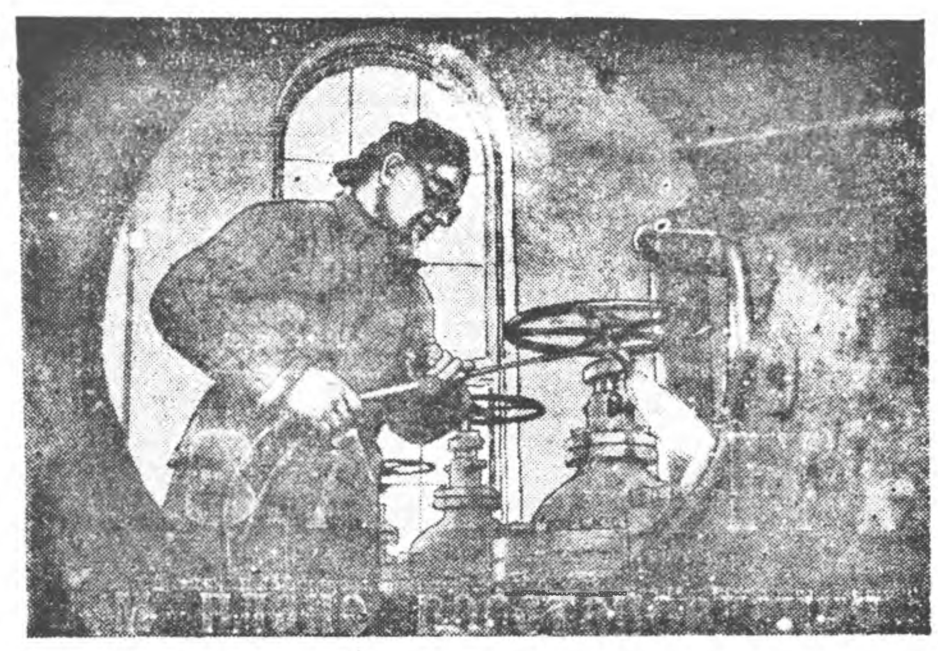
Правительствын дээдэ шагналые абаха зуураа нүхэр П. Белоусов гэгшэ зүблөөндэ хабаадагшадай урда иигэжэ мэдүүлбэ:

— Би шудхалгын хэб хэхэ хүдэлмэридэ хоёрдохи арбан жэлээ хүдэлмэрилжэ байнаб. Дайн сэрэгэй хатуу шанга жэлнүүд соо манай завод тусхай захилуудые бүтээдэг байһан юм. Тиин энэ хэрэгтэ дүршэлтэд дутуу һэн. Тиигээд би хэдэн арбаад эрхим хэбшэдые һурган гаргаһан байнаб. Мүнөөдэр правительствын дээдэ шагналда хүртөөд байхадаа, минии хүдэлмэрие сэгнэһэн дэнь парти ба правительствода өөрынгөө үнэн зүрхэнэй баярые хүргэнэб. Манай завод үргэн хэрэглэлэй эд бараа үйлэдбэрилжэ захалаа. Би ажалшан арадта тон шухала хэрэгтэй шэрэм амһартануудай хэбүүдые үйлэдбэрилдэг байнаб. Энэ хүдэлмэри дээрэ үнгэрһэн һара соо даалгабаряа 380 процент дүүргэһэн байгаа һаа, март һара соо 500 процент дүүргэхэ уялга абанаб.

Удаань Улан-Удын горпромкомбинадай үйлэдбэриие даагша нүхэр Готубцов медаль абаха зуураа иигэжэ хэлэбэ:

— Би 63 наһатайб. Өөрынгөө бүхы шадабариие предприятинуудай ажал хүдэлмэриие һайжаруулхын тэмсэлдэ үгэһэн байнаб. 23 жэл соо партиин членээр ябаха зуураа, бүхы хүдэлмэришэдэй дунда агитационно-ойлгуулгамжын хүдэлмэриие ябуулнаб. Минии бүтээһэн ажалые сэгнэжэ, дээдэ шагналда хүртөөһэнэйнь түлөө парти ба правительствода, нүхэр Сталинда халуун баярые хүргэнэб.

БМАССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй түрүүлэгшын орлогшо нүхэр Чувьюров правительствын дээдэ шагналда хүргэһэн түрүү стахановецуудта баярые хүргөөд, ажал хүдэлмэри дээрээ амжалтануудые туйлахые хүсэбэ.

Саратов—Москва газопровод барилга дээрэ.
ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Газо-хубаарилгын № 1 станци дээрэ шэрээлгын һуулшын хүдэлмэри.

Д. Черновой фото. (ТАСС-эй фотохронико).

Тоһоной заводойхидой гол зорилгонууд

Үнгэрһэн жэлнүүд соо манай Бурят-Монголой Республикын маслопромтрест болбол жэнээтэ һайн амжалтануудые туйлажа, Эхэ орондоо тоһо ехээр үгэһэн байна.

1945 ондо манай республикын заводууд һүнэй продукциин талаар уялгата түсэбөө үлүүлэн дүүргэһэн байна. Трестын бүхы заводууд уялгата түсэбөө 111,5 процент, тодорхойлон хэлэбэл, сар үйлэдбэрилгые—100 процент, һүн ба ээдэһэн һү—117,8 процент ба брынзэ—122 процент дүүргээ.

Республика дотор һү болбосоруулха ба тоһо гаргаха талаар Иволгын, Кабанскын, Ехэ-Кударын тоһоной заводууд эрхим амжалтануудые туйлажа, шалгарһан байгаа. Тэрээнэйнгээ түлөө хэдэн олон хүдэлмэрилэгшэд мяха һүнэй ажаүйлэдбэриин Арадай Комиссариадай зүгһөө грамотаар ба мүнгөөр шагнагдаһан байна. Тэдэнэй тоодо Иволгын аймагай тоһоной заводой директор Гришман, Ехэ-Кударын тоһоной заводой директор Ильюков, Мухаршэбэрэй аймагай Красноzаганска тоһоной заводой мастер Малковеева, Зэдын аймагай Петропавловскын тоһоной заводой мастер нүхэр Вершинин, Иволгын аймагай Саянтын тоһоной заводой мастер нүхэр Муртусов, Улан-Удын Маслобазын үйлэдбэриие даагша нүхэр Болодовко ба бусад оролсоһон байна.

Мүнөө тоһоной заводуудай коллективүүд болбол 1946 оной сезониие эрхим бэлэдхэлтэйгээр угтахын түлөө тэмсэжэ, һайн амжалтануудые туйлажа байна. Дээрэ хэлэгдэһэн заводуудһаа гадна, Түнхэнэй аймагай тоһоной завод (директорынь Ознобихин), Заиграйн аймагай тоһоной завод (директорынь Томашевич) ба бусад тоһоной заводууд һү тоһо тушаан абаха сезондо бэлэдхэлэй хүдэлмэриие эрхимээр табижа шадаһан байна.

Тоһоной заводуудай коллективүүд энэ жэлдэ эрхим шанартайгаар һү болбосоруулхын түлөө тэмсэхэдээ, энэ үдэрһөө эхилэн хэрэглэгдэхэ бүхы машина, бочко амбартануудые бэлэдхэхэ уялгатай. Ушарынь, бочко амһарта дутуутай ба түхеэрэлтэ муутай машинатай байгаа һаа, түсэбэй ёһоор оруулагдаһан һү саг хаһа соонь болбосоруулжа шадахагүй, гутааха муудхаха байна.

Мүнөө үедэ республикын маслопромтрестын системээр лаборантнуудай, мастернуудай ба дүршэлтэдэй тусхай курс нээгдэжэ, эндэ 58 хүн тоһоной ажаүйлэдбэриин шадабаринуудые шудалжа гараа. Мүнөө үедэ брынзэ үйлэдбэрилдэг мастернуудай һургалсал ябуулагдажа байна. Мүн энэ жэлэй турша соо сүүдхэ соо 5 тонно һү болбосоруулха завод баригдажа эхилхэ байна.

1946 оной турша соо тоһоной заводуудай хүдэлмэриие һайжаруулха талаар хэдэ хэдэн хэмжээ-ябуулганууд хараалагдаа. Түрүү заводууд дээрэ техническэ түхеэрэлгэнүүдые һайнаар бэлэдхэжэ, эндэ тусхай туршалгын пункт байгуулагдаха ба тэдэнэрэй үйлэдбэриин бодото дүршэлнүүдые республикын бүхы тоһоной заводуудай коллективүүдэй шадабари болгогдохо байна.

Мүнөө үедэ зарим заводууд тоһо ба һү тушаан абаха бэлэдхэлэй хүдэлмэриин талаар хожомдожо ябана. Иимэ заводой коллективүүд болбол һаяын үдэрнүүдтэ өөһэдынгөө хүдэлмэри дээрэ эрид хубилалта хэжэ, түрүүшүүлэй зэргэдэ орохо уялгатай.

В. ХОМХОЛОВ.

МТС-үүдэй мүрысөөн

Трактор заһабарилгын намар-үбэлэй түсэбэй дүүргэлтэ тухай

БМАССР-эй Газартаряалангай Министерствын мэдээн

1946 оной мартын 20.

МТС-үүд	Директорынь	Дүүргэлтэнь проц.
Тарбагатайн . . .	Вертунов . .	103,1
Гашейн	Алексеев . .	103,0
Сүүлгын	Дашиев . . .	102,4
Иволгын	Курбатов . .	101,8
Саянтын	Танхасаев . . .	100,0
Хэжэнгын	Игнатьев . .	97,7
Ховхолойн . . .	Перевалов .	97,2
Жиринскэ . . .	Тупикин . .	96,8
Үдын	Кудряшев . .	96,4
Ехэ-Кударын . .	Дмитриев . .	96,0
Хориин	Далбаев . . .	94,9
Түнхэнэй	Пахахинов .	94,5
Селендумын . . .	Будаев . . .	93,5
Баргажанай . . .	Сосновский .	92,6
Ториин	Сахаровский	92,0
Чесаный	Норбоев . .	88,0
Бага-Куналейн .	Васильев . .	87,4
Эгэтын	Бимбаев . .	87,2
Сэлэнгын	Кузьмин . .	86,8
Тимлюйскэ . . .	Урнышев . .	86,8
Кабанскын	Маслов . . .	84,2
Кыренскэ	Тулуев . . .	83,3
Бичурын	Нетесов . . .	81,9
Окино-Ключевскэ	Плюснин . .	79,0
Кяхтын	Слабоспицкий	72,5
Сагаан-Усанай .	Занданов . .	70,8
Закаменай . . .	Николаец . .	70,3
Ушеэтэйн	Перевалов . .	70,2
Итанцын	Николаец . .	68,1
Курбын	Воробьев . .	66,6
Куйтунска	Сорокоников	66,6
Ново Брянска . .	Петрикей . .	63,4
Ехэ-Куналейн . .	Юринский .	61,7
Хамта: . . .		86,6

Даши Холхоевой түрүү бригада

Ульдыргын сомоной соведэй депутат—коммунист нүхэр Даши Холхоевые Яруунын аймагай Молотовой нэрэмжэтэ колхозой правлени Хориин аймагта модо шэрэлгын бригадын бригадираар эльгээһэн юм. Тэрэ үедэ Молотовой нэрэмжэтэ колхоз бэлэдхэлэй ба шэрэлгын талаар хожомдон ябаһан байгаа.

Колхозой правлени хадаа 15 колхозниигуудые ба 14 мори унаа нүхэр Холхоевто даалгажа, 4500 кубометр модо мүльһэн харгыгаар шэрэхэ, 1000 кубометр модо отолжо тушааха түсэбые богонихон саг соо дүүргэхээр уялгалһан байна.

Колхозой түрүүлэгшэ нүхэр Банзарон, пар иина эхин организаци и секретарь нүхэр Сандеев гэгшэд модо бэлэдхэлэй ба шэрэлгын хүдэлмэридэ хабаадаха колхозниигуудта ба тэрэнэй бригадир нүхэр Холхоевто түсэб дүүргэхые уялгалха зуураа, ажалай бүтээсые дээшэлүүлхэ талаар хэдэ хэдэн бодото заабаринуудые үгэһэн байха юм. Тиин богонихон саг соо нүхэр Холхоевой бригада Хориин леспромхоз дотор жэшээтэ, эрхим бригада боложо шадаһан байна.

Жэшээлхэдэ, февраль һара соо тус бригада 1100 кубометр модо шэрэхэ ёһотой аад, 1577,83 кубометр модо шэрэжэ, түсэбые 150 процент дүүргэбэ. Бригадын член бүхэн үдэртөө 8,12 кубометр модо шэрэхэ даалгабаритай һаа нүхэр Гончиков Ц. Д. 16,70 кубометр шэрэжэ, нормоёо 208 процент, Дамбрылов Л. Ц. 12,38 кубометр шэрэжэ, нормоёо 152 процент, Дылыков—135 процент ба бусад нормоёо үлүүлэн дүүргэдэг байгаа. Эдэ нүхэд ажалаа амжалтатайгаар, үлүүлэн дүүргэһэнэй түлөө нэмэлтэ түлбэри абаха юм.

Нүхэр Холхоевой хүтэлбэрилдэг модошодой бригада социалистическэ мүрысөөе үргэнөөр дэлгэр үлэн, ажалай эмхидхэл, бүридхэлые һайнаар табижа. Молотовой нэрэмжэтэ колхоздо даалгагдаһан модо бэлэдхэлэй ба шэрэлгын түсэбые саг хаһа соонь дүүргэһэн байна.

Нүхэр Холхоев болбол ажал хүдэлмэриин эрхим дүршэлтэй хүтэлбэрилэгшэ байхаһаа гадна, колхозниигуудай дунда агитационно-ойлгуулгамжын хүдэлмэри эрхимээр ябуулдаг юм.

С. ГОНЧИКОВ.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указ

Нүхэр И. Г. Большаковые СССР-эй кинематографиин Министрээр томилхо тухай

Нүхэр Большаков Иван Григорьевичые СССР-эй кинематографиин Министрээр томилхо.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй түрүүлэгшэ Н. ШВЕРНИК.
СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй секретарь А. ГОРКИН.

Москва, Кремль.
1946 оной мартын 20.

Агаарай харилсаае эмхидхэхэ тухай советско-польско хэлсээн

Һаяхан Москвада ССР Союзай Правительствын ба Польско Республикын Национальна Нэгэдэлэй Сагзуурын Правительствын түлөөлэгшэдэй хоорондохи агаарай харилсаае эмхидхэхэ тухай хөөрэлдөөнүүд дүүрэбэ.

Хөөрэлдөөнүүд хадаа хоёр талаһаа бэе бэеэ ойлгохо ба эб найрамдалай орпон байдалда үнгэржэ, хэлсээ баталалгаар дүүрэбэ.

Хэлсээн хадаа Москва-Варшава, Москва-Варшава-Берлин ба Варшава-Берлин гэжэ агаарай лининүүдые ашаглалгада оруулхые хараалба.

Мүн энэ хэлсээгээр СССР-эй талаһаа Польшын Гражданска Агаарай Флодто техническэ туһаламжа үзүүлхые хараалагдаһан байна.

Хэлсээндэ СССР-эй Правительствын түлөөлэлгөөр—авиациин Маршал **Астахов**, Польско Республикын Правительствын түлөөлэлгөөр Вице-министр **Олевинский** гэгшэд гараа табиба. (ТАСС).

СССР-эй МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕДТЭ

СССР-эй Министрнүүдэй Совет томилбо:

4. Зам харилсаанай Министерствода—Министрын орлогшонороор: Б. П. Бещевые (юрэнхы асуудалнуудай талаар), И. Д. Гоциридзе, Н. П. Синегубов, В. Н. Сологубов, П. В. Щуров, В. А. Гарнык гэгшэдые.

5. Хара металлургиин Министерствода—Министрын орлогшонороор: П. И. Коробовые (юрэнхы асуудалнуудай талаар), В. С. Бычковые, Ф. А. Меркуловые, А. М. Патерскиие. А. Г. Шереметьевые, А. Е. Джапаридзе, Г. Г. Ведневые, С. И. Резниковые.

6. Үнгэтэ металлургиин Министерствода—Министрын орлогшонороор: П. В. Архиповые (юрэнхы асуудалнуудай талаар), В. А. Флоровые, С. П. Соловьевые, С. П. Самусенкые, Е. П. Славскиие, А. Н. Малининие.

7. Баруун районуудай нүүрһэнэй ажаүйлэдбэриин Министерствода—Министрын орлогшонороор: К. И. Поченковые (юрэнхы асуудалнуудай талаар), А. А. Савченкые, И. К. Станченкые, А. М. Валентиновые.

8. Зүүн районуудай нүүрһэнэй ажаүйлэдбэриин Министерствода—Министрын орлогшонороор: Е. Т. Абакумовые, (юрэнхы асуудалнуудай талаар), Г. Г. Шипынине, А. С. Кузьмичые, И. Г. Кураковые, В. П. Горловые, Б. И. Гольбертые.

9. Химическэ ажаүйлэдбэриин Министерствода—Министрын орлогшонороор: В. Д. Мельнигые (юрэнхы асуудалнуудай талаар), А. Г. Касаткиние, Ф. Т. Головиневые, Д. П. Новиковые, Е. М. Локшиные, З. Е. Щедринскиие, В. М. Романовые.

10. Зүүн районуудай нефтяной ажаүйлэдбэриин Министерствода—Министрын орлогшонороор: В. А. Каламкаровые, (юрэнхы асуудалнуудай талаар), Г. И. Болдыревые, П. Д. Карягиние.

11. Урда ба Баруун районуудай нефтяной ажаүйлэдбэриин Министерствода—Министрын орлогшонороор: В. С. Федоровые (юрэнхы асуудалнуудай, талаар) М. С. Козловые, С. Х. Дадаяние, Ф. П. Чувиные.

12. Авиационно ажаүйлэдбэриин Министерствода—Министрын орлогшонороор: А. С. Яковлевые (юрэнхы асуудалнуудай талаар), С. Н. Шишкиние, Н. В. Дементьевые, В. П. Баландиние, М. М. Лукиние, Г. В. Визиряние, А. И. Кузнецовые, С. М. Сандлерые.

13. Хүндэ машино-байгуулалгын Министерствода—Министрын орлогшонороор: Я. В. Юшиние, (юрэнхы асуудалнуудай талаар), Т. Р. Бобыревые, Н. Ф. Песчаный гэгшые, К. И. Ковалиие, В. Ф. Жегалиние, Н. Т. Степановые, П. Д. Грешных гэгшые.

14. Машино-бүтээлгын ба прибор-бүтээлгын Министерствода—Министрын орлогшонороор: В. П. Андреевые (юрэнхы асуудалнуудай талаар), М. И. Переливченкые, Н. И. Кочновые, М. Н. Суловые, А. И. Козловые, Н. Н. Волковые.

15. Хүдөө-ажахын машино-бүтээлгын Министерствода—Министрын орлогшонороор: П. Н. Горемыкиные (юрэнхы асуудалнуудай талаар), П. Н. Пиголкиние, Н. В. Мартыновые, Г. И. Синегубовые, Н. Э. Паперновые.

16. Автомобильна ажаүйлэдбэриин Министерствода—Министрын орлогшонороор: П. С. Кучумовые (юрэнхы асуудалнуудай талаар), А. М. Аравиние, Ю. С. Коган, Г. С. Хламбые, В. Д. Приказчиковые, П. Ф. Юдиние.

17. Электроажаүйлэдбэриин Министерствода—Министрын орлогшонороор: П. Г. Зубовичые (юрэнхы асуудалнуудай талаар), Г. В. Алексеенкые, А. И. Товстопаловые, Е. С. Брайловскиие, К. Н. Мещеряковые, И. А. Фадиние.

1946-1950 онуудта СССР-эй арадай ажахые һэргээн бодхоохо ба хүгжөөхэ табанжэлэй түсэб тухай

ХУУЛИ

(Үргэлжэлэл. Эхиниинь „Б. М. Үнэнэй" мартын 24-эй номерто)

Урда зүгэй металлурги дээрэ шэрэм, булад, прокат, руда ба кокс бүтээн гаргалгын талаар дайнай урдахи хэмжээе һэргээн бодхоохо. СССР-эй урда зүгэй металлургическа заводуудые, тэрээнэй тоодо 17 томоһууд металлургическа заводуудые һэргээн бодхоохо ябадалые хангаха. 7 трубопрокатна ба трубашудхалгын заводуудые һэргээн бодхоохо.

Урал дээрэ, Сибирьтэ ба Алас Дурнада СССР-эй металлургическа базануудые үргэн ехээр хүгжөөлхэ ябадал үргэлжэлүүлхэ. Н Тагильска ба Челябинскэ металлургическа заводуудай барилгые гол түлэб дүүргэхэ. Арадай ажахые электротехническэ, трансформаторна ба динамын буладаар хангахын түлөө электротехническэ буладай шэнэ завод бариха. Грузинска ССР-тэ металлургическа завод ба Азербайджанска ССР-тэ трубопрокатна завод барижа дүүргэхэ. Казахска ССР-тэ ба Ленинградай райондо шэнэнүүд металлургическа заводуудые барижа эхилхэ.

Алас Дурнада, Сибирьтэ ба Закавказьеда өөрын түмэрэй рудагай базануудые бии болгохо. Криворожско түмэрэй рудагай бассейн, Камыш-Бурунска түмэрэй рудагай комбинат, Липецкэ ба Тульска руднигууд, Чиатурска ба Никопольскэ маргенцова малтамалай газарнуудые һэргээн бодхоохо ба улам саашанхи хүгжэлыень хангаха. Уулата Шори дээрэ түмэрэй рудае малтан абалгые 2 миллион тонно үлүү дээшэнь болгохо. Курска магнитна аномалиин райондо түмэрэй рудае малтан абаха ябадал эмхидхэхэ. Металлургическа түүхэй эдые холо газар шэрэхэ ябадал тодорхойлбол Уралай түмэрэй рудае Кузбасс хүртэр шэрэхэ ябадалые доошонь оруулха.

Геолого-бэдэрэлгын хүдэлмэринүүдые, илангаяа СССР-эй зүүн районуудта үргэнөөр эрхилжэ, мүнөө хүдэлжэ байһан ба баригдаха шэнэ металлургическа заводуудай түмэрэй рудагай ба металлургическа түүхэй эдэй ажаүйлэдбэриин запасуудые улам бүри саашань дээшэлүүлхэ хэрэгтэй. Түмэрэй рудагай запасые 1.680 миллион тонно хэмжээтэйгээр бэдэрэн олохо, тэрээнэй тоодо баруун Сибирьтэ 100 миллион тонно ба марганцева рудануудые 110 миллион тонно олохо; Хойто Урал дээрэ, Сибирьтэ, Казахска ССР-тэ ба Курска магнитна анамалиин райондо шэнэнүүд металлургическа заводуудые барихын түлөө ажаүйлэдбэриин запасуудые бэлэдхэхэ.

Урда райондо нимгэн прокатна листнүүдые хүйтөөр үйлэдбэрилхэ ябадалые һэргээн бодхоохо ба энээнэй үйлэдбэрине зүүн районуудта үргэдхэхэ; лакированно лист түмэрэй үйлэдбэрине эмхидхэхэ ба ялтар сагаан лист түмэрэй үйлэдбэрине үргэдхэхэ. Профильно металлые прецизионно нинлүүлэн шудхалгын бага легированно буладуудые, гэлтэ багатай магнитна трансформаторна ба динамын буладуудые үйлэдбэрилэн гаргаха ябадалые али бүхы талаһаань хүгжөөлхэ. Үндэр даралтатай ба тон ехэ халуун температуратай котелнууд ба турбинануудые бүтээн гаргахын түлөө ехэ легированно буладай үйлэдбэрине дээшэлүүлхэ. Доменно, мартеновскэ ба прокатна цехүүд дээрэхи, тодорхойлбол урда зүгэй металлургическа заводуудые һэргээн бодхоохо ябадалда ехэхэн хүдэлмэри хэрэглэдэг процессүүдые улам саашань механизировалхэ. Металлургическа ба коксохимическэ заводуудай рудагай, нүүрһэнэй ба коксово складуудые мүнөө үеын ашаа үргэхэ крануудаар зэбсэгжүүлхэ; заводууд ба руднигуудай транспортна цехүүдтэ ашаа өөрөө буулгадаг вагонуудые түхеэрэхэ. Металлые галаар сэбэрлэхэ ябадалые үргэнөөр нэбтэрүүлхэ. Металлургическа агрегадуудые хэмжэлгэ-хиналтын приборнуудаар ба хиналта ба эрхилэлгын ажалые автоматизацилха аппаратураар хангаха. Доменно ба булад хайлуулгын үйлэдбэридэ баялиг кислородно үлеэлгые ажаүйлэдбэриин хэмжээтэйгээр ашаглаха.

Металл багатай рудануудые илган шалгаруулха ябадал дээшэлүүлхэ; агломератын үйлэдбэрине ехэ болгохо ба үлэмжэ тогтомол составтай шихтнүүдые абадаг болохын түлөө тэрээнине хайлуулгада түүхэй эдэй материалнуудые бэлэдхэхэ ябадалые һайжаруулха. Металлургическа заводуудай скрапоразделочно базануудые ба копрово цехүүдые түхеэрэлгөөр хангаха. түмэрэй эбдэрхэйнүүдые болбосоруулха хэдэ хэдэн шэнэ механизированна заводуудые бариха. Коксово газые ажаүйлэдбэридэ хэрэглэхын зорилгоор тэрээнине дамжуулха газопроводуудай тоо олошоруулха.

5. **Үнгэтэ металлургиин талаар** мүнөө хүдэлжэ байгаа предприятинуудай ажалые һайжаруулха, шэнэ руднигууд ба заводуудые бариха эзэмдэлгэдэ дайрагдаһан районуудай предприятинуудые һэргээн бодхоохо ба түрүү техникэ хэрэглэхэ ябадалнуудай үндэһэн дээрэ үнгэтэ ба хомор металлнуудые үйлэдбэрилэн гаргаха ябадалай үндэр темпэнүүдые хангаха. Табанжэл соо зэдэй үйлэдбэрине 1,6 дахин, алюминине 2 дахин, магнине 2,7 дахин, никелине 1,9 дахин, тугалгые 2,6 дахин, цинкые 2,5 дахин, вольфрамова концентрадые 4.4 дахин, молибденовэ концентрадые 2,1 дахин, оловые 2,7 дахин дээшэлүүлхэ. Үнгэтэ металлнуудай, илангаяа сложно шудхамалнуудай прокатануудые үйлэдбэрилэн гаргаха ябадал үргэдхэхэ. үнгэтэ металлургиин рудагай базануудые улам саашаланъ үргэдхэхэ ба бэхижүүлхэ ябадалые хангаха. тугалганай ажаүйлэдбэридэ түүхэй эдэй базануудай гээгдэлые усадхаха.

Энэ табанжэл соо зэдэй ажаүйлэдбэриин руднигуудай, обогатительна фабрикануудай ба заводуудай хүсэ шадалые дээшэлүүлхэ. Казахска ССР-тэ зэдэй рудагай комбинадай нэгэдэхи ээлжээнэй барилгые дүүргэхэ. Урда Урал дээрэ зэд хайлуулха комбинадай нэгэдэхи ээлжээнэй барилгые дүүргэхэ. Шэнэ зэдэй электролитна заводые барижа үйлэдбэридэ оруулха. Алюминиевэ ажаүйлэдбэриин руднигууд ба заводуудай хүсые дээшэлүүлхэ. Бокситова руднигуудые, хоёр алюминиевэ заводуудые, нэгэ глинозёмно заводые һэргээн бодхоохо. Хоёр шэнэ алюминиевэ заводые барижа үйлэдбэридэ оруулха. Хойто Урал дээрэхи ба Кузбасс дээрэхи алюминиевэ заводуудай хүсые дээшэлүүлхэ. Азербайджанска ССР-тэ глинозёмно заводой түрүүшын ээлжээе үйлэдбэридэ оруулха. Хоёр никелевэ комбинадууд дээрэ электролитна үйлэдбэриин хүсые дээшэлүүлхэ. Шэнэ никелевэ комбинадые үйлэдбэридэ оруулха. Мүнөө хүдэлжэ байгаа цинковэ заводуудые үргэдхэхэ, СССР-эй урда районуудта хоёр цинковэ заводые һэргээн бодхоохо, шэнэ цинковэ ба тугалганай заводуудые бариха. Хойто Кавказ дээрэ вольфрамо-молибденовэ комбинадые һэргээн бодхоохо ба үргэдхэхэ, Дунда Ази ба Зүүн Сибирьтэ вольфрамо-молибденэй малтамалнуудые шэнжэлэн бэдэржэ олоһоной үндэһэ дээрэ предприятинуудай барилгануудые үргэлжэлхэ. Үнгэтэ прокадай гурбан заводой түрүүшын ээлжээе барижа үйлэдбэридэ оруулха. Украинска ССР-тэ электродно заводые һэргээн бодхоохо ба үргэдхэхэ, Хойто Кавказда нэгэ шэнэ электродно заводые бариха. Үндэр шанартай хатуу шудхамалнуудые үйлэдбэрилэн гаргадаг хоёр шэнэ предприятинуудые бариха.

Глинозёмой үйлэдбэриин түүхэй эдэй шэнэ зүйлнүүд болохо нефелин ба алунитые болбосоруулха ябадал шудалха. Зэдэй, тугалганай, бокситуудай, никелиин, вольфрамай ба молибденэй рудануудай ажаүйлэдбэриин хэмжээтэ запасуудые дээшэлүүлхэ. Урда зүгэй ба Сибириин алюминиевэ заводуудта нютагай түүхэй эдэй база бэлэдхэхын талаар шэнжэлэлгын ба бэдэрэлгын хүдэлмэринүүдые ябуулха. Алюминиин, вольфрамай, молибденэй, алтанай ба шэнэ хомор металлнуудай горно-рудна предприятинуудые ба заводуудые барихын түлөө үргэн бэдэрэлгын хүдэлмэринүүдые ябуулха ба малтамалнуудай шэнэ шэнэ газарнуудые олохо.

Үнгэтэ металлургиин эд болбосоруулгын ба комбинированиин үлүү һайн аргануудые химическэ үйлэдбэритэй хамта хэрэглэхэ ябадалые эрхилжэ үнгэтэ металлнуудай рудануд соо, тэрээнэй тоондо сернистэ түүхэй эдэй дотор байдаг ашагта малтамалай бүхы зүйлнүүдые комплексноор ашаглан абаха ябадал эмхидхэхэ. Үнгэтэ металлнуудай рудануудые малтан абаха ба болбосоруулха талаар ехэ ажал хүдэлмэри хэрэглэдэг бүхы процесснүүдые механизацилха ба мүн баһа обогатительна фабрикануд ба металлургическа заводууд дээрэхи технологическа процессүүдэй хиналта ба эрхилэлгые автоматизацилха. Электротермическэ аргаар металлическа магние бүтээн гаргаха ябадалые ажаүйлэдбэриин хэмжээтэйгээр шудалха.

6. **1950 ондо нүүрһэ малтан абалгые** дайнай урдахи хэмжээндэ орходоо 51 процент дээшэнь болгожо нүүрһэнэй ажаүйлэдбэриин хүгжэлтын түргэн темпэнүүдые хангаха. Коксологдодог нүүрһэнүүдые (донецкэ, кузнецкэ карагандинска, кизеловско, печорско, ткварчельскэ ба ткибульска), малтан абаха ябадалые 57.7 миллион тонноо хүргэжэ, ажаүйлэдбэриин хэрэглэмжэнүүдые дүүрэнээр хангажа шададаг болохо. Донбасс дээрэ нүүрһэ малтан абалгын талаар дайнай урдахи хэмжээе һэргээн бодхоохо ба 1950 ондо энэ хэмжээе үлүүбшэлэн дээшэлүүлжэ, 88 миллион тонно нүүрһэ малтан абадаг болохо.

Хабаровска хизаарай Буренскэ, Казахска ССР-эй Экибастузска, Башкирска АССР-эй Куюрганска, Киргизскэ ССР-эй Узгенскэ шэнэ шэнэ нүүрһэнэй бассейнүүд ба районуудые үйлэдбэридэ оруулжа эхилхэ, холоһоо асарагдадаг түлишые нютагай түлишөөр халахын түлөө нүүрһэ малтамалнуудтай манай оронои бүхы районуудта нютагай нүүрһэ малтан абалгын шэнэ шэнэ базануудые али бүхы хэмжээгээрынь дэлгэрүүлэн хүгжөөхэ.

1946—1950 онуудта бүхыдөө 183 миллион тонно хүсэтэй нүүрһэнэй шахтануудые үйлэдбэридэ оруулха. Донбассай нүүрһэнэй шахтануудые һэргээн бодхоохо ябадал 1949 ондо дүүргэжэ, энээнэй түлөө 67,7 миллион тонно нүүрһэ малтан абадаг хүсэтэй гол шухала 182 нүүрһэнэй шахтануудые дүүрэнээр һэргээн бодхоохо ба бүхыдөө 14.1 миллион тонно нүүрһэ малтан абаха хүсэтэй 60 шэнэ шахтануудые нэмэн бариха. Коксологдодог нүүрһэтэй шулуу нүүрһэнэй шахтануудай түрүүшын ээлжээнэй һэргээн бодхоолгые ба шэнээр барилгануудые хангаха.

Подмосковно бассейн дээрэ 1946—1950 онуудта 18.8 миллион нүүрһэ малтаха хүсэтэй 66 шэнэ нүүрһэнэй шахтануудые, Кузбасста 18 миллион тонно хүсэтэй 30 шахтануудые, Карагандада 6,5 миллион тонно хүсэтэй 17 шахта ба эрьенүүдые, Урал дээрэ 19,0 млн тонно хүсэтэй 49 шахта ба эрьенүүдые, Дунда Азида 3,2 миллион тонно хүсэтэй 9 нүүрһэнэй шахтануудые барижа үйлэдбэридэ оруулха.

Европын хойто зүгэй ба Ленинградай нүүрһэнэй шэнэ база болохо Печорско нүүрһэнэй бассейные үргэдхэхэ. Энэ районд 7,7 миллион хүсэтэй шэнэ шахтануудые үйлэдбэридэ оруулха. Украинын Баруун бэеын ба Баруун областьнуудта нүүрһэнэй ажаүйлэдбэрине бии болгохо ба 9.77 миллион хүсэтэй 13 шахтануудые хүсэндэнь оруулха. Кавказ дээрэ 3,2 миллион тонно хүсэтэй 10 шэнэ шахтануудые. Алас Дурнада 1,25 миллион тонно хүсэтэй 8 шахтануудые хүсэндэнь оруулха.

Шахтануудай барилгын талаар тогтоогдоһон хэмжээе хангахын түлөө шахтануудай, гэр байрын ба культурно-бытовой барилгануудта нүүрһэнэй ажаүйлэдбэриин түрүү индустриална техникые үргэнөөр хэрэглэжэ, барилгын болзорнуудые ехэхэнээр богонидхохо ябадал хангаха.

Нүүрһэ малтан абалгын, барилгын ба ажалай бүтээсые дээшэлүүлгын тогтоогдоһон программые дүүргэхын түлөө нүүрһэнэй ажаүйлэдбэридэхи хүдэлмэри ехэтэй процессүүдые али болохоор механизировалхэ, илангаяа шулуун нүүрһые обоолхо ба породонуудые тээхэ ажалые механизировалхэ ябадал үргэнөөр ябуулха. Иимэдэ, нүүрһэнэй ажаүйлэдбэри дээрэхи механизмнуудай паркые дайнай урдахи жэшээдэ орходоо 3—4 дахин дээшэлүүлхэ. СССР-эй зүүн ба баруун районуудта нүүрһэнэй ажаүйлэдбэриин машино-бүтээлгын базануудые үргэдхэхэ. Энэ табанжэл соо горно-шахтна түхеэрэлгэнүүдые бүтээн гаргаха 13 шэнэ машино-бүтээлгын заводуудые барижа үйлэдбэридэ оруулха болон 16 заводуудые һэргээн бодхоохо ба шэнэлэн заһаха. Шулуун нүүрһэнэй ажаүйлэдбэри дотор нүүрһэ малталгын бэлэдхэлэй ба сэбэрлэлтын хэрэгтэ модон бэхижүүлгэ хэрэглэхын оронд, металлическа ба түмэрбетонно бэхижүүлгэнүүдые хэрэглэхэ ябадал үргэнөөр эрхилхэ.

Нүүрһэнэй шанарые шэлэн илгаһан ба брикетировалһан ябадалаар эрид һайжаруулха хэрэг болбол нүүрһэнэй ажаүйлэдбэриин урдахи шухалын шухала зорилго мүн гэжэ тоолохо. Нүүрһэнэй ажаүйлэдбэри дээрэ нүүрһэ илган шэлэхэ, сортолхо ба брикетировалхэ талаар механизировалагдаһан хүсэ ехэтэй ба түрүү техникэтэй базые бии болгохо. 1950 ондо илган шэлэгдэхэ ёһотой (7 процентһээ дээшэ үнэһэ гарадаг аад) коксовалагдадаг нүүрһые, мүн баһа, илган шэлэгдэхэ ёһотой (10 процентһээ дээшэ үнэһэ гарадаг) бүхы энергетическэ шулуун нүүрһэ илган шэлэхэ ябадал хангаха, тэрэшэлэн хүрин нүүрһэ илган шэлэхэ ябадалые үргэнөөр нэбтэрүүлхэ. Энээнтэй хамта, 1950 ондо механическа аргаар шулуун нүүрһэ илган абалгые 150 миллион тонно хүргэхэ тэрээн соо коксовалагдаһан нүүрһэн 53 миллион тонно хүртэр ба энергетическэ нүүрһэнэй хэмжээ 97 миллион тонно болоно. Энергетическэ нүүрһэнүүдые сорт сортоорынь илгаха ябадал эмхидхэхэ. Нүүрһэнэй брикедүүдэй үйлэдбэрине үргэнөөр эмхидхэжэ, 1950 ондо тэрээнэй үйлэдбэрине 7,4 миллион тонно хүргэхэ.

1946—1950 онууд соо нүүрһые механическаар илган шэлэхэ ба брикетировалхэ түсэбые хангахын түлөө жэл соогоо 175 миллион тонно нүүрһэ илган гаргаха хүсэтэй 271 нүүрһэнэй обогатительна фабрикануудые бариха ба 9 миллион тонно хүсэтэй 6 фабрикануудые һэргээн бодхоохо жэл соогоо 10 миллион тонно брикет бүтээжэ гаргаха хүсэтэй 26 нүүрһэнэй брикетнэ фабрикануудые бариха, мүн баһа обогатительна түхеэрэлгэнүүдые бүтээн гаргадаг машино-бүтээлгын база бии болгохо ба Кузбасс ба Донбасс дээрэ хоёр шэнэ машино-бүтээлгын заводуудые бариха.

Үйлэдбэридэ оруулагдажа байгаа бүхы шэнэ шахтанууд болбол түс түс шахтануудые гү, али бүлэг шахтануудые харьялан байдаг обогатительна түхеэрэлнүүдтэй ба сортировкануудтай байха ёһотой гэжэ баталха. Урда зүгэй коксохимическэ заводууд дээрэ нүүрһэнэй обогатительна фабрикануудые һэргээн бодхоохо ба бариха ябадал түргэдхэхэ, металлургическа заводууд дээрэ нүүрһэнэй шэнэ обогатительна фабрикануудай барилгануудые үргэнөөр эрхилхэ.

Жэл соогоо проектын ёһоор 361 миллион тонно нүүрһэ малтаха шэнэ шахтанууд ба эрьенүүдые бии болгохын түлөө энэ табанжэл соо 765 шулуу нүүрһэнэй талмайнуудые шэнжэлэн үзэхэ, тэрээнэй тоодо Уралда 131 талмай, Подмосковно бассейндэ 135 талмай, Карагандинскэ бассейндэ 60 талмай, Кузнецкэ бассейндэ 60 талмай, Донецкэ бассейндэ 140 талмай болоно. Уралай, Донецкэ, Кузнецкэ, Карагандинска ба Печорско бассейнүүд дээрэ коксовалагдадаг нүүрһэнүүдэй малтамалнуудай талаар шэнэ шэнэ районуудые бэдэрэн олохо ба шэнжэлхэ ябадал үргэнөөр эрхилхэ.

7. **1950 ондо торф малтан абалгые** дайнай урдахи жэшээһээ 39 процент дээшэлүүлхэ ба 1950 ондо 44.3 миллион тонно торф малтан абадаг болохо. СССР-эй центральна ба баруун районуудта торф малтан абалгые үргэнөөр хүгжөөлхэ ябадалые хангаха.

Торф малтан абаха, хатааха, хуряаха ябадал ба бэлэдхэхэ, ашаалха, шэрэхэ буулгаха ябадалнуудай хүдэлмэри ехэтэй процессүүдые механизировалхэ ябадал хангаха. Фрезерно, багерна, гидроторф гэхэ мэтэ торф малтан абалгын эрхим механизированна аргануудые үргэнөөр нэбтэрүүлхэ; нарин түмэр замай транспортын хүгжэлтые хангаха.

Торфын брикедүүдэй үйлэдбэрине 1950 ондо 1.2 миллион тонно хүртэр дээшэлүүлхэ. Торфын түлишын үйлэдбэрине бүхэли жэл соо эрхилхэ ябадал эмхидхэхэ, энээнэй түлөө торфые искусственнар хуурайлдаг завод бариха.

Торфын үйлэдбэрине механизацилха, торфые болбосоруулгые технологическа ба химическэ талаар һайжаруулхын түлөө научно-шэнжэлэлтын хүдэлмэринүүдые үргэн ехээр хүгжөөлхэ ябадал хангаха.

8. Байгаалиин газ абаха нүүрһэ, торф сланцынуудые болбосоруулһанай база дээрэ ажаүйлэдбэриин шэнэ һалбари болохо **газова** ажаүйлэдбэрине үргэн хэмжээтэйгээр хүгжөөлхэ. 1950 ондо нүүрһэ ба сланцынуудһаа газ абалгые 1.9 миллиард кубометр хүртэр, байгаалиин газые 8.4 миллиард хүртэр дээшэнь болгохо. Газар доро нүүрһые газофикацилха талаар хүдэлмэринүүдые үргэлжэлүүлхэ ба газар дорохи газофикациин аргаар гаргаһан газые 1950 ондо жэл соо 920 миллион кубометр хүртэр дээшэлүүлхэ. Нүүрһэ ба сланцынуудые шэнгэн түлишэ болгон болбосоруулха ажаүйлэдбэрине бии болгохо. Нүүрһэ ба сланцынуудһаа шэнгэн түлишэ болбосоруулан абалгые 1950 ондо 900 мянган тонно хүргэхэ.

Сланцынуудһаа газ болбосоруулан абаха ажаүйлэдбэрине бии болгохын түлөө Эстонско ССР-тэ 9,4 миллион хүсэтэй сланцева шахтануудые ба Ленинградска областьдо 3 миллион тонно хүсэтэй сланцева шахтануудые һэргээн бодхоохо ба шэнээр бариха. Нүүрһэ гидрировалхэ 2 заводой ба бензинэй синтезэй нэгэ заводой барилгые үргэнөөр эрхилхэ.

Энэ табанжэл соо Эстонско ССР-тэ ба Ленинградска областьдо сланцегазова ба сланцы болбосоруулдаг заводуудые барижа үйлэдбэридэ оруулха. Дүрбэн шэнэ газова заводуудые бариха; Дашава—Киев, Кохтла—Ярве—Ленинград хоорондо газопроводуудые барижа үйлэдбэридэ оруулха; Саратов—Москвагай газопроводой барилгые дүүргэхэ.

9. **Нефтяной ажаүйлэдбэрине** хурдан түргэн һэргээн бодхоохо ба хүгжөөхэ ябадал хангаха, 1949 ондо нефть малтан абалга ба болбосоруулгын талаар дайнай урдахи хэмжээе хүсэхэ ба 1950 ондо энэ хэмжээе үлүүбшэлэн дээшэ гараха. Зүүн районуудта, Уралда, Башкирска АССР-тэ Поволжьедо, Сахалин дээрэ, Туркменскэ ССР-тэ, Узбекскэ ССР-тэ ба Казахска ССР-тэ, мүн баһа Украинска ССР-тэ нефть малтан абаха ба болбосоруулха ябадалай үргэн ехэ хүгжэлтые саашань үргэлжэлүүлхэ. СССР соо нефть малтан абалгын талаар зүүн районуудай удельнэ хэмжээе ехэхэнээр дээшэлүүлхэ, Кавказай районуудта—Баку, Грозно ба Краснодарта нефть малтан абалгые хурдан түргэнөөр һэргээн бодхоохо гэжэ хараалха.

Нефть абалгын талаар хараалагдаһан хүгжэлтые хангажа шадама шэнэ нефтеносно талмайнуудые бэлэдхэхэ ба бэдэрэн олохын талаар үргэн ажал-ябуулга эрхилжэ, 1950 ондо хойшоо 2—3 жэл соо хүрэхэ ажаүйлэдбэриин запасуудые бэдэрэн олохо хангаха. Бэдэрэлгын үрөмдэлгые ехэдхэхэ ба бүхы үрөмдэлтын хүдэлмэри соо тэрэнэй удельнэ хэмжээе дээшэлүүлхээр хараалха.

Скважина үнгэргэлгэ ба турбинна үрөмдэлгэдэ хурдабшалгын арга-хэмжээнүүдые дэлгэрүүлхэ гүнзэгы насосно скважинануудые һайжаруулагдаһан түхеэрэлгээр шэнэлэн зэбсэгжүүлхэ, ашаглан олзолхо ябадалда хоёр дахилгын метод хэрэглэхэ. Олзоборшин газарнууд дээрэ нефтине суглуулан абаха ба нефть дамжуулан шэлжүүлхэ ябадалда герметизаци бэелүүлхэ.

Үндэр октанова авиационно бензинэй үйлэдбэрине хүгжөөлхэ. Автомобильна бензинүүдэй, тракторна керосинай, дизельнэ түлишын ба тоһонуудай шанарые һайжаруулха. Элдэб гээгдэлнүүдые усадхаха ба бензин ба техническэ тоһонуудые үйлэдбэрилэн гаргаха хэрэгтэ каталитическэ процесс ба бусад шэнэ аргануудые хэрэглэхэ замаар нефтьһөө нефтьпродуктнуудые илган абалгые дээшэлүүлхэ.

Энэ табанжэл соо нефть болбосоруулха дүрбэн завод ба нефть болбосоруулха арбан зургаан түхеэрэлгэнүүдые бариха. Урда районуудай хүдөө ажахые ба ажаүйлэдбэрине нефтепродуктаар хангахын түлөө нефть болбосоруулдаг гурбан заводые һэргээн бодхоохо. Шэнэнүүд магистральна нефтепроводуудые бариха. Газова ба термическэ эһэ хөөнүүдые үйлэдбэрилэн гаргаха томо база байгуулха эһэ хөөгэй заводуудай хүсые нилээд дээшэлүүлхэ.

Нефтяной түхеэрэлгэнүүдые, нефтеаппаратурые ба хэмжэлгын приборнуудые бүтээн гарагаха ябадал һэргээн бодхоохо ба али болохоор үргэдхэжэ, нефтяной ажаүйлэдбэриин хэрэгсэлнүүдые дүүрэнээр хангаха.

10. **Электрификациин талаар**— электростанцинуудые һэргээн бодхоохо ба шэнээр бариха ябадал хурдабшалжа, электростанцинуудай хүсэнүүдые бусад һалбаринуудай һэргээн бодхоолго ба хүгжэлтэһөө түрүүлүүлхэ ябадал хангаха. Электростанцинуудые доодо хэмжээнэй частота дээрэ хүдэлхэ ябадал болюулжа, энергосистемэнүүд дээрэ ехэ хүсэнүүдэй саг үргэлжын резерв бии болгон, электрическэ энергиин үндэр шанарые хангаха. 1950 ондо электроэнергиин үйлэдбэрилэн гаргалга болбол 1940 онойхидо орходоо ... процент дээшэ болохо ёһотой гэжэ тогтоохо.

Эзэмдэлгэдэ ороһон районуудай электростанцинуудые дүүрэнээр һэргээн бодхоохо ба СССР-эй бүхы электростанцинууд дээрэ энэ табанжэл соо 11,7 миллион киловатт хүсые үйлэдбэридэ оруулан, бүхы электростанцинуудай тогтомол хүсые 1950 ондо 22.4 миллион киловатт хүргэхэ. Гидроэлектростанцинуудай барилгые эрхилжэ арадай ажахы доторхи электроэнергиин үйлэдбэри соо гидроэлектроэнергиин удельнэ хэмжээе али бүхы талаарынь дээшэлүүлхэ. Энэ табанжэл соо хамта дээрэ 2.300 мянган киловатт нийтэ хүсэтэ гидроэлектростанцинуудые үйлэдбэридэ оруулха.

Гидроэлектростанцинуудые, тэрээнэй тоодо Ленинэй нэрэмжэтэ Днепровско электростанцине һэргээн бодхоохо, ... гидроэлектростанцинуудые барижа дүүргэхэ. Түрүүшын ээлжээндэ 8 гидроэлектростанцинуудые барижа эхилжэ үйлэдбэридэ оруулха. 5 шэнэ томо гидроэлектростанцинуудай барилгые эхилхэ. Днепр ба Сыр-Дарья мүрэнүүд дээрэ шэнэнүүд гидроэлектростанцинуудай барилгада бэлэдхэлэй түлөө проектнэ ба бэдэрэлгын хүдэлмэринүүдые үргэлжэлүүлхэ.

Нютагай удхашанартай гидроэлектростанцинуудые һэргээн бодхоохо ба шэнээр бариха талаар ажал хүдэлмэринүүдые үргэнөөр эрхилхэ, энэ зорилгодо түрүүшын ээлжээндэ тэдэ байһан уһанай хаалтануудые хэрэглэхэ. Бага хэмжээнэй гидроэлектростанцинуудые үйлэдбэридэ оруулха талаар 1000 мянган-киловатт хүсые нэмээн оруулха.

Москвагай, Донбассай, Днепр шадарай, Киевэй, Харьковай, Львовой, Одессын, Николаевай, Севастополиин, Новороссийскын, Краснодарай, Грозныйн, Сталинградай, Воронежой, Брянскын, Калининай, Минскын, Вильнюсэй, Ригын, Таллинай ба Петрозаводскын тепловой электростанцинуудые ба электросетине һэргээн бодхоохо.

37 районно тепловой электростанцинуудые тэрээнэй дотор 21 теплоэлектроцентральнуудые барижа дүүргэхэ ба үйлэдбэридэ оруулха. Московско, Горьковско, Ивановска ба Ярославска энергосистемэнүүдтэ энергиин хэрэглэлгэ ба электростанцинуудай хүсэнүүд хоёрой хоорондохи таһалдал усадхаха.

Ажаүйлэдбэридэ түс түс автоматизированна электрическэ приводые үргэнөөр хэрэглэхэ ябадал хангаха, хүдэлмэриин машинануудай бодото механизмнуудтай органическа холбоотой электроприводто удаа дараалан орохо ябадал бэелүүлхэ. Хүнгэн ба үнгэтэ металлнуудай, легированно буладуудай химическэ продуктнуудай үйлэдбэридэ ба металло-болбосоруулгада электротехнологи хэрэглэхэ ябадал үргэдхэхэ.

Ажаүйлэдбэрине улам саашань электрификацилхатай хамта түмэр замай транспорт ба хүдөө ажахые улам үргэнөөр электрификацилха ябадалда орохо. Хүдөө тосхонуудта багаханууд электростанцинуудые, һалхинай станцинуудые ба локомобильна ба газогенераторна двигательнүүдтэй тепловой электростанцинуудые элбэг олоор бариха ябадал хангаха. Москва, Ленинград, Киев, Харьков, Свердловск, Ростов-на-Дону городуудые теплофикацилхын хүдэлмэринүүдые үргэлжэлхэ.

Электростанцинууд дээрэ тон шэнэ энергетическэ техникые, нэрлэбэл—ехэ хүсэтэй ба үндэр температуратай уурые хэрэглэхэ, шэнэ теплофикационно турбинануудые ба котелнуудые, генераторнуудые ба үндэр вольтын аппаратурые хэрэглэхэ ябадал үргэнөөр дэлгэрүүлхэ.

Электростанцинууд ба электросетьнүүдэй үйлэдбэриин процессүүдые автоматизацилха ябадал үргэнөөр эрхилжэ, түрүүшын ээлжээндэ гидроэлектростанцинуудай хүдэлмэриин хүсэд автоматизацилха.

Научно-шэнжэлэлтын хүдэлмэринүүдые ябуулха ба шэнэ ехэ хүсэтэй саг үргэлжын тогтой электроэнергиие холо газарта дамжуулха ябадалые бодото дээрэнь бэелүүлхэ.

11. **Машино-бүтээлгын талаар** түхеэрэлгэнүүдые бүтээн гаргалгые 1950 ондо дайнай урдахи жэшээдэ орходоо 2 дахин дээшэлүүлхэ. Түрүүшын ээлжээндэ металлургическа, энергетическэ, нүүрһэнэй, нефтяной түхеэрэлгэнүүдэй үйлэдбэрине электромашино-бүтээлгые, түмэр харгынуудта хүдэлхэ составые, автомобильнуудые, тракторнуудые, хүдөө-ажахын машинануудые, барилгын индустриин хэрэглэгдэхэ түхеэрэлгэнүүдые, геолого-бэдэрэлтын түхеэрэлгэнүүдые, тусхайта ба агрегатна станогуудые, шудхалгын түхеэрэлгэнүүдые, химическэ ажаүйлэдбэриин приборнуудые ба түхеэрэлгэнүүдые, бүтээн гаргаха ябадалые һэргээн бодхоохо ба хүгжөөлхээр хараалагдана.

Табанжэлэй эсэстэ үйлэдбэрилэн гаргаха хүсэнүүдые түмэрзамай локомотивай талаар 4.000 хүргэхэ, вагонуудай талаар (хоёр голтой гэжэ тоолобол) 200 мянга хүргэхэ, металлургическа түхеэрэлгэнүүдэй талаар 131 мянган тонно хүргэхэ, паровозой турбинануудай талаар 3770 мянган киловатт хүргэхэ, паровозой котелнуудай талаар халаалгын талмайе 540 мянган квадратна метр хүргэхэ, тракторнуудай талаар 133 мянга хүргэхэ, металл отолдог станогуудай талаар 94,8 мянга хүргэхэ, автомобильнуудай талаар 750 мянгада хүргэхэ, моторнуудай талаар 800 мянгада хүргэхэ, тэрээнэй тоондо 100 киловаттһаа дээшэ хүсэтэй моторнуудай талаар 10 мянгада хүргэхэ.

Олон-шпиндельнэ агрегатна станогууд, станок—автомадууд, хүсэ ехэтэ хэб сохилгын ба чеканочна прессүүд, түмэр дабталгын машинанууд, хүсэ ехэтэ электрическэ экскаваторнууд, үйлэдбэрине хинаха ба эрхилхэ автоматическа приборнууд ба мүнөө үеын хүйтэрүүлгэ хүргэлгын түхеэрэлгэнүүд гэхэ мэтэ үндэр ехэ бүтээсэтэй үлүү һайн техническэ болбосон шэнэ янзын машинануудые бүтээн гаргажа шададаг болохо. Эгээ шэнэ зүйлэй электромашина, трансформатор, конденсатор, түргэн частотно аппаратура, автоматическа телефонно станцинууд, телеграфна аппаратура, радиопередачигууд, радиолампанууд, фотоэлементнүүд, кенотронууд, хубаан илгаха түхеэрэлгэнүүд, ртутна выпрямительнүүд, гагналтын машинанууд, релезащитанууд ба автоматиканууд, шанга хүсэтэй электроэнергиин аппаратуранууд гэхэ мэтэ зүйлнүүдые бүтээн гаргаха ябадал шудалха ба хүгжөөхэ.

Шэнэ зүйлэй машинануудые үйлэдбэрилэн гаргалгые һэргээн бодхоохо ба шэнээр шудалхадаа, детальнууд ба узелнуудай стандарттай байха ябадалые хангаха.

(Үргэлжэлэлынь 3-дахи нюурта)

1946—1950 онуудта СССР-эй арадай ажахые һэргээн бодхоохо ба хүгжөөхэ табанжэлэй түсэб тухай

ХУУЛИ

(2-дохи нюурай үргэлжэлэл).

...бүтээлгэдэ ажа үйлэдбэриин түрүү арганиудые, ...массово-поточно үйлэдбэриин арганиудые үргэнөөр ...автоматическа поточно линиие ба агрегатна ...давленеэр ба киль хударынь шудхаха ябада... автоматическа гагналгые, штамповарна конструкци... үргэн частотатай ток доро хатаан бүхэжүүлхэ ..., электрическэ хулааалгые, түргэн ябадалта ...гэб сохилгые, тон түргэн фрезированиие нэбтэ...

...ба Уралда хүндэ машино-бүтээлгын ехэ базые ...бодхоохо ба хүгжөөхэ. 1946—1950 онуудта 405 ...гошо металлургическа түхеэрэлгэнүүдые бүтээн ...блюмингнүүдые, рельсобалочна стануудые, жэжэ ...ба проволокын механизированна стануудые, саг ...прокаттай нимгэн листнүүдэй стануудые бүтээн ...ябадал хангаха. Донбасста хүндэ машино-бүтээлгын ...заводые һэргээн бодхоохо, Урда Уралда хүндэ маши...бүтээлгын шэнэ заводой барилгые дүүргэхэ. Баруун Си...бүтээлһэн илгадаг түхеэрэлгэнүүдые бүтээн гаргаха ...завод барижа эхилхэ.

...—1950 онууд соо хамта дээрээ 9.030 мянган киловаттай паровой турбинануудые бүтээн гаргаха, ...ехэ хүсэтэй ба үндэр температуратай турбина ба ...нүүдые, мүн баһа дунда ба бага хүсэтэй гидротурби... бүтээн гаргаха ябадал ниилээн ехэтэ үргэдхэхэ.

...ическэ түхеэрэлгэнүүдые гаргадаг дүрбэн заво... һэргээн бодхоохо. Дунда ба бага хүсэтэй паровой ...нүүдэй шэнэ завод бариха. Гидротурбинануудай ...заводой барилгые дүүргэхэ. Нэгэ котельнэ завод һэр...бодхоохо ба гурбан шэнэ котельнэ заводуудые үйлэд...оруулха. СССР дотор паровозо-бүтээлгын ба вагон... хүсэ ехэтэ үйлэдбэриин базые бии болгохо. ...шэнэ магистральна паровозуудай бүтээлгые 2.200 ..., магистральна тепловозуудые—300 хүртэр, магист...электровозуудые—220 хүртэр ба вагонуудые (хоёр ...гээд тоолобол) 150 мянга хүртэр бүтээн гаргадаг ...ашаагаа өөрөө буулгадаг вагонуудые бүтээн гаргаха ...ан болохоор дээшэлүүлхэ. Гурбан паровозо-бүтээл...заводууд дээрэ магистральна паровозуудые бүтээн гар...һэргээн бодхоохо. Дүрбэн машино-бүтээлгын заводууд ...магистральна паровозуудые, тепловозуудые. ажаүй... паровозуудые, электровозуудые бүтээн гаргаха ...шэнээр эмхидхэхэ. Шэнэ паровозо-бүтээлгын завод ...үйлэдбэридэ оруулха. Дүрбэн вагон-бүтээлгын заводуудые ...бодхоохо. Гурбан шэнэ вагон-бүтээлгын заводуу...дай барилгые дүүргэхэ. Хойто Уралда вагон бүтээхэ ябадал ...шэнээр эхилхэ:

...отолдог станогуудай үйлэдбэриие 1950 ондо 74 ...хүргэхэ. Агрегатна, тусхай зорилгото станогуудые, ...ба автомадууд ба хахад автомадуудые үйлэдбэрилэн ...ябадал хүгжүүлхэ. Агрегатна ба тусхай зорилгото ...нуудай бүтээн гаргалгые 1950 ондо 12,3 мянга хүр...кузнечно-даралгын түхеэрэлгэнүүдые бүтээн гаргал... түрүүндэ хүндэ прессүүдые, балтануудые ба даб...машинануудые бүтээн гаргахын орондо дайнай ур... орходоо хоёр дахин үргэхэ. Нормодо ороһон ...нүүд ба абразивнуудые үйлэдбэрилэн гаргалта ...үүлхэ. Станок-бүтээлгын 18 заводуудые һэргээн .... Томо ехэ станогуудые бүтээн гаргадаг хоёр шэнэ ...ба агрегатна ба тусхай зорилгото станогуудые ...гаргадаг гурбан заводые барижа, үйлэдбэридэ ....

...дэгсэлнүүд ба түхеэрэлгэнүүдэй үйлэдбэриие ...ондо дайнай урдахи жэлһээ 2,5 дахин дээшэлүүл... Машино-бүтээлгын ажаүйлэдбэриие али бухы зүйлэй ...ическэ түхеэрэлгэнүүдээр дүүрэн хангаха, мүн баһа ...ой ажаүйлэдбэриие, нефтяной ажаүйлэдбэриие ба ...дүгэриие томо томо электромоторнуудаар, тэһэрхэ ...гүй моторнуудаар һэлгэлдээтэ тогой юрын моторнуу...хангаха; түмэр замай транспортые электрификацилха ...программые үндэр вольтто аппаратураар хангаха. ...тическа хинаалта ба эрхилэлтын аппаратурануудые ... гаргалгые али бухыгөөр хүгжүүлхэ. Электромаши...бүтээлгын 15 заводуудые барижа үйлэдбэридэ оруулха. ...нуудта генераторнуудые бүтээхэ завод, зүдхэлгын ...новна түхеэрэлгэнүүдые бүтээн гаргаха завод, ка... хоёр завод, электронно туяатуулгын трубкануудай ..., тепловозой электротүхеэрэлгэнүүдые бүтээхэ завод ...ба үйлэдбэридэ оруулха.

...автомобильнуудые бүтээн гаргалгые 1950 ондо 500 ...най тоодо хүргэхэ. Шэнэ янзын автомашинанууд бо... ехэ ашаа тээдэг ашаанай автомобильнууд ба үлэмжэ ...ба алмалтата хүнгэн автомашинануудые элбэг олоор ... гаргалгада орохо. Газогенераторна ба газобаллонно ...бильнуудай үйлэдбэриие һэргээн бодхоохо. Дизель ...той ба ашаагаа өөрөө буулгадаг ашаанай автомобиль...ые элбэг олоор гаргаха ябадал эмхидхэхэ. Гурбан ав...бильна заводуудай ба багалитражна автомобилиин заво... барилгые дүүргэхэ, гурбан шэнэ автомобильна заводуу... барижа, мүнөө хүдэлжэ байгаа гурбан автомобильна за...дые үргэдхэхэ. Дүрбэн автомобиль суглуулгын заво...ой барилгые дүүргэхэ.

...Трактор-бүтээлгые ба хүдөө-ажахын машино-бүтээлгые ..., энээнгүйгөөр хүдөө ажахые хурдан түргэн һэргээн ...ба хүгжөөхэ аргагүй байна. Трактор-бүтээлгын ...нүүдые һэргээн бодхоожо, тракторнуудые бүтээн гарга...хэ базануудые байгуулжа, түрүүшын ээлжээндэ хү...дэлхыдэ тушааха тракторнуудые бүтээн гаргалгые ... ондо 112 мянганай тоодо хүргэхэ. Дизель мотортой ...генераторна установкотой тракторнуудые элбэг ... гаргаха ябадал эмхидхэхэ. Хоёр тракторна заводые ... бодхоохо, гурбан шэнэ тракторна заводуудай ба... дүүргэхэ, Белорусска ССР-тэ тракторна завод бай.... Тусхай даалгабарһаа сүлөөлэгдэһэн хоёр завод ... трактор-бүтээлгэ һэргээн бодхоохо. Хүдөө ажахын ...нануудые—тракторна плуг, сеялкэ, культиватор, ...ба ашафата лущильник, комбайн ба таряахуряал... бусад машинанууд, таряа сэбэрлэлгын машинанууд, ...нууд ба үбһэ нотоолой үрһэ хуряалгые ... үбһэ сабшадаг машинанууд, тэжээл ...оруулдаг машинанууд, хонь хайшалха ба үнеэ һаа... машинанууд, ...раторнууд, хүргөөхэ машинанууд ба ... оло һунэй зөөр зөөмсэгүүд, мүн баһа малай фер...нүүдые, колхозно тээрмэнүүдые үһаар хангаха түхеэрэл...нүүдые, хүдөө ажахын хоротонтой тэмсэхэ аппаратура... элбэг олоноор бүтээн гаргаха ябадал һэргээн бод... ба хүгжөөхэ. Хүдөө-ажахын машинануудые бүтээхэ ...заводые һэргээн бодхоохо Хүдөө-ажахын машинануу-дай табан завод ба комбайн үйлэдбэрилхэ нэгэ заводой барилгые дүүргэхэ ба үйлэдбэрилгэдэ оруулха.

Судно-бүтээлгын заводуудые, тэрээнтэй нэгэн холбоотой предприятинуудые, түрүүшын ээлжээндэ Ленинградска ба Николаевска судно-бүтээлгын заводуудые хүсэд һэргээн бодхоохо. Шэнэнүүд судно-бүтээлгын заводуудые бариха. Мүрэнэй ба далайн судно-бүтээлгын предприятинуудые һэргээн бодхоохо ба олошоруулха.

Үндэр даралгата компрессорнууд ба химическэ аппаратурануудай үйлэдбэриие үргэдхэхэ. Ажаүйлэдбэридэ кислородые үргэнөөр хэрэглэхэ ба технологическа процессүүдые түргэдхэхын зорилгоор кислородые үйлэдбэрилэн гаргаха хүсэ ехэтэ компрессорнууд ба түхеэрэлгэнүүдые бүтээн гаргалгые эмхидхэхэ. СССР-эй зүүн районуудта химическэ түхеэрэлгэнүүдые: центробежнэ насосуудые, компрессорнууд ба турбокомпрессорнуудые бүтээн гаргадаг заводуудай барилга ба үргэдхэлые дүүргэхэ.

Бүд нэхэлгын машинануудые бүтээн гаргалгые дайнай урдахи хэмжээдэ орходоо дүрбэ дахин дээшэлүүлхэ. Түргэн ябадалта банкаброш, түргэн ябадалта сновальна машинанууд гэхэ зэргын техническэ болбосон шэнэ янзын түхеэрэлгэнүүдые бүтээн гаргалгые шудалха. Үндэр таталгын ватернууд ба автоматическа бүд нэхэлгын станогуудай, гутал оёлгын ба оёдолой ажаүйлэдбэриин машинануудые бүтээн гаргалтые хүгжөөхэ. Эдеэ-хоолой машино-бүтээлгые. илангаяа мяха һунэй, сахарна ба консервнэ ажаүйлэдбэриин, мүн баһа тээрмэ-элеваторай түхеэрэлгэнүүдые бүтээн гаргаха ябадал хүгжөөхэ. Аммиачна компрессорнууд, түргэн хүргэдэг түхеэрэлгэнүүд, хатаалгын ба экстракционно байгуулалтанууд ба вакуум-аппарадууд ба консервнэ лининүүд гэхэ мэтэ тон шэнэ янзын түхеэрэлгэнүүдые бүтээн гаргаха ябадал шудалха.

Экскаваторнууд, шэб шэнэ янзын барилгын ба харгын машинанууд, ашаа үргэхэ транспортна түхеэрэлгэнүүд ба ашаа тээхэ-буулгаха машинанууд, мүн баһа хүдэлмэри ехэтэй үйлэдбэринүүдые, механизацилха элдэб янзын түхеэрэлгэнүүдые бүтээн гаргаха ябадал хангаха.

Технологическа процессүүдэй хиналта ба эрхилэлгые автоматизацилхын түлөө прибор-бүтээлгые али бухыгөөр хүгжөөхэ, 1950 ондо оптико-механическа ба электрохэмжээлгын приборнуудай үйлэдбэриие 1940 онойхиһоо орходоо долоо дахин дээшэлүүлхэ. Электронномикроскопуудые научно-шэнжэлэлгын институдуудта нэбтэрүүлхын түлөө тэрээнэй үйлэдбэриие эмхидхэхэ. Бэдэрэлгын геофизическа (магнитна, электрическэ, сейсмическэ) арганиудые хэрэглэхэ ябадалда шухала приборнуудай үйлэдбэриие хангаха ба элдэб янзын ашагтай малтамалай зүйлнүүдые бэдэрэн олохо ябадалые түргэдхэхэ ба һайжаруулхын түлөө геологобэдэрэлгын хүдэлмэринүүдтэ тэрээниие үргэнөөр нэбтэрүүлхэ. Авиацииин, судоходствын ба хүдөө ажахын эрилтэнүүдые хангахын түлөө сагай уларилые урилшалан харуулдаг геофизическэ приборнуудай үйлэдбэриие хүгжүүлхэ.

Шэнэ янзын микроскопуудые, спектральна аппаратурые, кинопроекционно ба кино-буулгаха аппаратурые, фотоаппарадые, дурамбайнуудые үргэн олоноор бүтээн гаргаха ябадал шудалха, энэ хэрэгтэ оптическа техникын талаар туйлагдаһан тон шэнэ ололгонуудые ашаглаха. Техническэ талаар болбосон ба олоной хэрэглэжэ боломоор мотоциклнүүдые, велосипеднүүдые, агнуурини буунуудые, радиоприемнигуудые, часынуудай ба патефонуудые элбэг олоор үйлэдбэрилэн гаргаха ябадал һэргээн бодхоохо ба хүгжөөхэ.

12. **Химическэ ажаүйлэдбэриин талаар** 1950 ондо бүтээн гаргаха продукциие дайнай урдахи жэлһээ нэгэ хахад дахин үлүүбшэлэн дээшэлүүлхэ. Эзэмдэлгэдэ ороһон районуудта химическэ ажаүйлэдбэриие, тон түрүүндэ, азотно, фосфорно үтэгжүүлгэнүүдэй содопродуктнуудай ба будаг шэрэнүүдэй ажаүйлэдбэриие һэргээн бодхоохо. Минеральна үтэгжүүлгэнүүдые һэргээн бодхоожо, үйлэдбэриинь 1950 ондо дайнай урдахи жэлһээдэ орходоо—фосфатна үтэгжүүлгээр 2 дахин, азотно үтэгжүүлгээр—1,8 дахин ба калийна үтэгжүүлгээр 1,3 дахин үлүүлхэ.

Нүүрһэнүүдые ба нефть болбосоруулгын үлүү гарадаг продуктнуудые дахин болбосоруулха ябадалай үндэһэн дээрэ органическа синтезэй шэнэ һалбаринуудые бии болгохо.

Пластическа массануудай, анилино-шэрэнүүдэй, лак-шэрэнүүдэй ба фармацевтическэ ажаүйлэдбэридэ ба ажахын бусад һалбаринуудта хэрэглэгдэхэ химическэ хахад-продуктнуудые үргэн ассортименттэйгээр бүтээн гаргаха ябадал хангаха. Шэнэ янзын пластическа массанууд ба синтетическэ дабирхайнуудай үйлэдбэриие эмхидхэхэ. Синтетическэ будаг шэрэнүүдэй үйлэдбэриие үргэдхэхэ ба тон эрхим шанартай бата бэхи будагуудай үйлэдбэриие дээшэлүүлһэнэй туһаар тэдэ шэрэ будагуудай ассортиментнүүдые дайнай урдахида орходоо олон болгохо.

Кальцинированнэ содын талаар—813 мянган тонно, каустическа содын талаар—287 мянган тонно, суперфосфадай талаар 2.720 мянган тонно хүсэтэй үйлэдбэринүүдые хүсэндэнь оруулха. Гурбан содово заводые һэргээн бодхоохо! Уралда шэнэ содово заводой барилгые хэжэ дүүргэхэ ба шэнэ содово заводой барилгые эхилхэ. Хоёр анилино-шэрын заводые, хоёр лак-шэрын заводые ба гурбан пластмассын заводые барижа, үйлэдбэридэ оруулха.

Минеральна үтэгжүүлгэнүүдые гарзатайгаар холо газар шэрэхэ ябадалые багадхахын түлөө, Кара-Таугай фосфоритно малтамалай база дээрэ шэнэ суперфосфатна заводые барижа үйлэдбэридэ оруулха. Гурбан азотно заводой дайнай урдахи хүсые һэргээн бодхоохо ба шэнэнүүд заводуудай барилгые бэелүүлхэ.

Химическэ ажаүйлэдбэриин хүгжэлтые шэнэ техникэ, үйлэдбэриин таһалгарлагүй метод, үйлэдбэриие эрхилхэ автоматика нэбтэрүүлхэ ябадалай үндэһэн дээрэ һуурижуулха ба азотно, сернокислотно, содово ба анилино-шэрые ажаүйлэдбэриин химическэ процессүүдые бүри ехээр түргэдхэхэ ябадал бэелүүлхэ.

13. **Резиновэ ажаүйлэдбэриин талаар** синтетическэ каучугай үйлэдбэриие 1950 ондо дайнай урдахи жэлһээ 2 дахин, автомобильна шинэнүүдые 3 дахин, резиновэ гуталнуудые—1,3 дахин дээшэлүүлхэ; синтетическэ каучугай ажаүйлэдбэридэ эдеэ хоолдо ородоггүй түүхэй эдүүдые болбосоруулан хэрэглэхэ ябадал үргэнөөр хүгжүүлхэ, 1950 ондо каучугай бухы үйлэдбэри соо эдеэ хоолдо ородоггүй түүхэй эдээр бүтээн гаргаһан каучугые 38 процент хүртэр дээшэлүүлхэ. Резинын регенерадай үйлэдбэриие 1950 ондо 56 мянган тонно хүргэхэ. СССР дотор натуральна каучугай үйлэдбэриие үргэн хэмжээтэйгээр эмхидхэхэ.

Резиновэ ажаүйлэдбэриие саашань хүгжүүлхэдээ шэнэ янзын түүхэй эдые ба шэнэ техникые нэбтэрүүлхэ, автомобильна шинэнүүдэй үйлэдбэриие эрхилхэ ябадал, автоматизацилха, синтетическа каучук абалгын процессые түргэдүүлэн шангадхаха ба каучук автомобильна шинэнүүд ба резино-техническэ эдлэлнүүдые бүтээн гаргалгада хүдэлмэри ехэтэй процессүүдые механизацилха ябадал али болохоор үргэдхэһэнэй үндэһэн дээрэ хүгжүүлхэ хэрэгтэй.

14. Эзэмдэлгэдэ ороһон районуудай арадай ажахые дүүрэнээр һэргээн бодхоохо ба СССР-эй зүүн районуудта барилгануудые улам саашань бэелүүлхын зорилгоор **барилгын материалнуудай** ажаүйлэдбэриие хурдан түргэн һэргээн бодхоохо ба хүгжөөхэ ябадал хангаха.

Гол шухала барилгын материалнууд болохо цемент, шэл, шифер, ханын ба хушалтын материалнуудай үйлэдбэриин талаар энэ табанжэл соо дайнай урдахи хэмжээ ниилээд ехээр үлүүбшэлхэ, энээнэй түлөө өөдэрэн һандарһан заводуудые һэргээн бодхоохо ба мүн баһа шэнэ предприятинуудые байгуулха хэрэгтэй. 1950 ондо, дайнай урдахи жэлһээдэ орходоо цементын үйлэдбэриие—1,8 дахин, шэл—1,8 дахин, шифер—2 дахин, изразцынуудые—4 дахин үлүү ехээр үйлэдбэрилэн гаргадаг болохо.

Фабрика, заводууд дээрэ суглуулмал байрын гэрнүүдые ба модо, гипс, асбоцемент ба бусад материалнуудһаа хэглэхэ стандартна детальнуудые үйлэдбэрилэн гаргаха ажаүйлэдбэриин шэнэ һалбари бии болгохо. 9,4 миллион тонно цемент үйлэдбэрилэн гаргаха хүсэтэй цементнэ заводуудые, 40 миллион квадратна метр сонхын шэл гаргаха шэлэй заводуудые, 332 миллион хабтагар шифер гаргаха шиферэй заводууд, жэл бүхэндэ, 4,6 миллион квадратна метр талмайтай байрын гэрнүүдые гаргаха байрын гэрнүүдэй үйлэдбэриин заводуудые, 3.250 мянган рулон рубероид ба пергамент бүтээн гаргаха ба 2.700 мянган рулон толь гаргаха хушалтын материалнуудай заводуудые, 377 мянган квадратна метрын гэр дулаасуулгын хүсэтэй котелнүүдые ба 6,2 миллион квадратна метрын радиаторнуудые бүтээн гаргаха заводуудые һэргээн бодхоохо ба шэнээр бариха. Минеральна нооһон ба модоной волокнисто хабтагайнууд гэхэ зэргын хүйтэ халхалдаг материалнуудые ба мүн баһа асбоцементнэ нюурлалгын материалнуудай үйлэдбэриие үргэнөөр эрхилхэ.

Барилгын материалнуудай үйлэдбэриин талаар тогтоогдоһон программые дүүргэхын түлөө электрическэ экскаваторнуудые, ехэ ашаа тээдэг ба ашаагаа өөрөө буулгадаг вагонеткэнүүдые грейфернэ крануудые нэбтэрүүлхэ аргаар хүдэлмэри ехэтэй процессүүдые илангаяа цементнэ ажаүйлэдбэриин процессүүдые, механизацилха хэрэгтэй. Шэнэ техникые—тодорхойлбол: нүүрһые нэгэн доро хатааха ба буталха метод, клинкерые галдахын түлөө үндэр ехэ бүтээсэтэй эрьелдэн байдаг печьнүүдые, хабтагар шэлые лодочно бэшээр татан һунааха ябадалые, шэлэй транспортировко ба отололгондо поточно метод гэхэ зэргэнүүдые үргэнөөр нэбтэрүүлхэ хэрэгтэй.

15. **Ой модоной ажаүйлэдбэриин талаар** 1950 ондо дайнай урдахи хэмжээдэ орходоо барилгын ой модые шэрэжэ асаралгые—59 процент, тес хабтагайнуудай үйлэдбэриие 14 процент дээшэлүүлхэ.

Модо хюреэдэлгэнэй талаар—6 миллион кубометр модо хюреэдэжэ шадаха, фанерын үйлэдбэриин талаар—300 мянган кубометр бүтээхэ, шударуулай талаар—7.500 миллион коробко шударуулнуудые бүтээн гаргаха хүсэтэй шэнэ үйлэдбэринүүдые хүсэндэнь оруулха. Модо дархалалгын ажаүйлэдбэриие, илангаяа гэр доторой зүйлнүүдэй үйлэдбэринүүдые һэргээн бодхоохо.

Ой модо бэлэдхэлэй үйлэдбэриин базануудые дээшэлүүлхэ илангаяа Хойто Двина ба тэрээнэй татуурнууд, Печора, Кама, Вятка, Кильмезь, Унжи, Ветлуга ба Белая гэдэг мүрэнүүдтэ ой модо шэрэжэ асаран урдахуулха ябадал дээшэлүүлхэ, мүн баһа Баруун Сибирьтэ ба Алас Дурнада модоной бэлэдхэлые дээшэнь үргэхэ. Энэ табанжэл соо ой модоной ажаүйлэдбэриин леспромхозууд дээрэ, илангаяа хойто, баруун-хойто ба Уралай районуудта (Кама мүрэнэй оршондо) 17.500 километр ой модо шэрэлгын механическа жүдхэлгэтэй харгынуудые бариха, тэрээнэй тоодо нарин түмэр зам—6.500 километр, тракторна харгы—2.500 километр ба автомобильна харгы—8.500 километр болоно, рационализированнэ харгынуудай барилгые дээшэлүүлхэ. Табанжэлэй эсэстэ ой модо шэрэлгэ дээрэ хэрэглэгдэжэ байһан автотракторна паркын 70 процентһээ доошо бэшэ модон түлишэдэ оруулха. Модо бэлэдхэл дээрэ саг үргэлжын хүдэлмэришэдэй кадрнуудые олошоруулха ба ажалай бүтээсые дээшэлүүлһэнэй үндэһэн дээрэ, бухы ажал хүдэлмэриин ниитэ хүн сооһоо 75 процентые тэдэнээр дүүргэжэ байдаг болохо ябадалые хангаха.

Модо бэлэдхэл ба шэрэлгые нэлэнхыдээ гарай хүдэлмэри хэрэглэдэг ажаүйлэдбэриин нэгэн һалбари байһаниие. харин мүнөө саг үргэлжын ба мэргэжэлтэ хүдэлмэришэдэй кадрнуудтай хүгжэмэл механизированнэ ажаүйлэдбэри болгохо. Энэ зорилгоор ой модоной ажаүйлэдбэридэ модо унагаалгада электрохюреэнүүдые ба модо-шэрэлгэдэ трелевочно тракторнуудые элбэг үргэнөөр хэрэглэхэ ябадал хангаха. Ой модо бэлэдхэхэ ба буулгаха ажалай ниитэ хэмжээнэй 75 процентые механизацилха, модо-шэрэлгын хүдэлмэриие 55 процент хүртэр механизацилха. Мүрэн уһанда табиха ба уһанһаа гарган абахын талаар хүдэлмэри ехэтэ процессүүдые үргэнөөр механизацилха. Ой модоной ажаүйлэдбэридэ 40.000 электрохюреэнүүдые 7.500 трелевочно тракторнуудые, 4.500 модошэрэлгын тракторнуудые, 470 нарин түмэр замай паровозуудые платформонуудтайгаар, 14.000 прицептэй автомобильнуудые мүн баһа хэрэгтэй шухала тоогой бульдозернуудые бүтээн үгэхэ. Механизмнуудай нормальна хүдэлмэринүүдые хангахын түлөө ремонтно базануудые хүгжүүлхэ.

Гидролизно ажаүйлэдбэриие хүгжүүлхэ; гидролизно спирт үйлэдбэрилэн гаргалгые 1950 ондо дайнай урдахида орходоо 8 дахин үлүү ехэ болгохо. Сульфитно-спиртовой ба гидролизно ажаүйлэдбэридэ 7 миллион декалитр спирт гаргаха хүсэтэй шэнэнүүд заводуудые барижа, модо хюреэдэлгын ба целлюлозно-саарһанай үйлэдбэриин үлэгдэлнүүдые комплексноор ашаглан, спирт белково дрожжи, шухамал бэхижүүлгэнүүд ба бусад химическэ продуктнууд болгон болбосоруулха ябадал хангаха.

Ой модоной томо химическэ ажаүйлэдбэриие бии болгохо, түрүүшын ээлжээндэ, уксусна кислота, ацетатна растворительнууд, канифоль ба скипидарай үйлэдбэриие дээшэлүүлхэ ябадал хангаха.

16. **Саарһанай ажаүйлэдбэриие** 1948 ондо һэргээн бодхоожо дүүргээд, улам саашань хүгжүүлхэ; 1950 ондо саарһанай үйлэдбэриие дайнай урдахи хэмжээдэ орходоо 65 процент дээшэнь болгохо, энэ зуура сагаадуулһан, шанар һайтай саарһануудые үйлэдбэрилэн гаргаха ябадал үлэмжэ ехээр дээшэлүүлхэ. Техническэ сортын саарһануудые хэрэглэхэ талаар ажаүйлэдбэриин хэрэгсэлые дүүрэнээр хангаха; юумэ багсалха оройхо ба пергаментна саарһануудай ба саарһаар хэһэн үргэн хэрэглэлтэй эд бараануудай үйлэдбэриие ехэхэнээр үргэдхэхэ. Вискозно целлюлозой үйлэдбэриие али болохоор хүгжүүлжэ, искусственна бүд гаргадаг ажаүйлэдбэриин хэрэгсэлые энэ талаар дүүрэн хангаха.

Техническэ болбосон шэнэ түхеэрэлгэнүүд гэбэл: электроэнерги тон багаар хэрэглэбэшье, ажалай бүтээсын хэмжээе үндэр болгодог тусхай бутаруулгын аппаратура, саарһа хэдэг машинанууд дээрэхи шииг һоролгын валнууд гэхэ мэтэнүүдые нэбтэрүүлхэ; саарһа хэлгын түргэн ябадалта машинануудые моторно приводто оруулха; модые хайлуулха ябадалда тон шэнэ янзын аппаратура хэрэглэхэ; щелокнуудай регенерациин талаар үндэр бүтээсэтэй печьнүүдые зохёон байгуулха; целлюлозно ба саарһанай үйлэдбэриин процессые автоматизацилха.

17. **Бүд нэхэлгын ба хүнгэн ажаүйлэдбэриин** һалбаринуудай дайнай урдахи хэмжээнэй үйлэдбэриие һэргээн бодхоохо ба үлүүбшэлэн дээшэлүүлхэ.

Хэмэл торгоной ба штапельнэ волокногой ажаүйлэдбэриие һэргээн бодхоохо ба хүгжөөхэ. Хэмэл торгые бүтээн гаргаха ябадал 1950 ондо дайнай урдахи хэмжээнһээ орходоо 4,6 дахин ба штапельнэ волокногой үйлэдбэриие 9,6 дахин дээшэлүүлхэ.

Бүдүүдэй, оёдолой ба трикотажна эд бараануудай, гуталнуудай ассортиментнүүдые ба шанарые эрид ехээр һайжаруулха; һайн шанартай платьеын ба костюмай бүдүүдые бүтээн гаргаха ябадал ехэдхэхэ, мүн баһа үлэмжэ бэхи үнгэ шэрэтэй мерсеризованно, начесно, жаккардово ба эреэ марлан нэхэлтэй бүдүүдэй үйлэдбэриие дээшэлүүлхэ.

Энэ табан жэл соо бүд нэхэлгын предприятинуудай талаар—2.860 мянган зэрсэгэй, хэмэл торгоной талаар—102 мянган тонны, мүн баһа гуталай үйлэдбэриин талаар—100 миллион паар ба оймһоной үйлэдбэриин талаар—345 миллион паар үйлэдбэрилэн гаргаха шэнэ хүсэнүүдые нэмээн оруулха. Эзэмдэлгэдэ ороһон районуудта бүд нэхэлгын, оймһоной, трикотажна, арһа элдүүриин, гуталай предприятинуудые мүн баһа хлопогые, лен-улһые ба нооһые эхин болбосоруулха заводуудые һэргээн бодхоохо.

Сибирьтэ ба Дунда Азида дайнай урда хүгжэжэ эхилһэн хлопчато-бумажна ажаүйлэдбэриин хүгжэлтые улам саашань дэбжүүлхэ. Энэ табанжэл соо Новосибирскдэ, Астраханьда ба Грузинскэ ССР-тэ—хлопчато-бумажна комбинатуудые, Алтайска хизаарта ба Хойто Казахстанда—хлопчато-бумажна фабрикануудые, Зүүн Сибирьтэ хлопчато-бумажна комбинатай хоёрдохи ээлжээе барижа үйлэдбэридэ оруулха. Ташкентдэ, Сталинабадта ба Ферганда хлопчато-бумажна комбинатуудай барилгые, мүн баһа Уфада ба Челябинскда хлопчато-бумажна фабрикануудай барилгые дүүргэхэ. Кузбасста хлопчато-бумажна фабрикын барилгые эхилхэ.

Хэмэл торгоной зургаан фабрикануудые дүүрэнээр һэргээн бодхоохо ба гурбан шэнэ фабрикануудые бариха. Хэмэл волокногой дүрбэн фабрикануудай барилгые дүүргэхэ.

Баруун Сибирьтэ—резиновэ улын завод, Свердловск ба Тамбовто оймһоной фабрикануудые барижа үйлэдбэридэ оруулха; Ленинградай ба Ростовой гуталай фабрикануудые Осташковска арһанай заводые Киевскэ ба Калинински улын резинын заводуудые, Константиновскада шэл амһартын заводые, Витебскэ оймһоной фабрикые ба Полтавска утаһа ээрэлгын фабрикые һэргээн бодхоохо.

Бүднэхэлгын ажаүйлэдбэридэ—нэгэ процесстэ урилгын машинанууд, хурдан ябадалта банкаброшнууд, үндэр һаковкатай ватернууд, мотальна автомадууд, түргэн ябадалта сновальна ба шлихтовальна, приборно-просучальна машинанууд, үргэн автоматическа бүд нэхэлгын станогууд, фотомеханическа гравировка ба бүд сайлгаха агрегадуудые, мүн баһа хүнгэн ажаүйлэдбэридэ—коттон машинанууд, халуун вулканизациин прессүүд, автоматическа ба хахад автоматическа зэбсэгжэлнүүд гэхэ мэтэ шэнэ янзын техническэ болбосон түхеэрэлгэнүүдые нэбтэрүүлхэ ябадал хангаха. Синтетическэ дубительнууд ба эрхим шанартай хэмэл арһануудай үйлэдбэриие али бухы аргаар хүгжүүлхэ. Заһабариин базануудые бэхижүүлхэ ба 1946 онһоо эхилжэ бүднэхэлгын ба хүнгэн ажаүйлэдбэридэ байгаа түхеэрэлгэнүүдые нормальнаар заһажа байха ябадал һэргээн бодхоохо.

18. **Эдеэ хоолой ажаүйлэдбэриин** бухы һалбаринуудые хурдан түргэнөөр һэргээн бодхоохо ба хүгжөөхэ ябадалые хангаха; продукциин дайнай урдахи ассортиментые һэргээн бодхоожо, шанарыень һайжаруулха.

1950 ондо мяханай продуктнуудай, малай ба ургамалай тоһонуудай, сахарай, кондитерска зүйлнүүдэй ба бусад эдеэ-хоолой продуктнуудай үйлэдбэриин талаар дайнай урдахи хэмжээе үлүүбшэлхэ.

Загаһа бариха ба болбосоруулха талаар 1947 ондо дайнай урдахи хэмжээе һэргээн бодхоохо; 1950 ондо загаһа барилгые—1,5 дахин, шэнээр хүргэһэн загаһанай үйлэдбэриие 1,8 дахин ба загаһанай филейн үйлэдбэриие гурба дахин дээшэлүүлхэ. Хойто ба Алас Дурнын бассейнүүдтэ, илангаяа Урда Сахалинай, Курильска аралнуудай ба Камчаткын районуудта загаһа бариха ябадал үргэнөөр хүгжүүлхэ. Урда Сахалин дээрэ загаһа барилгын ажахые загаһабарилгын мүнөө сагай техникын үндэһэн дээрэ шэнэлэн байгуулха ба мүнөө үеын загаһа болбосоруулгын предприятинуудые шэнэлхэ.

Мяханай, һунэй, загаһанай, овощной ба фруктын консервэнүүдэй үйлэдбэриие дайнай урдахи хэмжээдэ орходоо ниилээд ехээр дээшэлүүлхэ. Хүргэһэн фруктнууд, жэмэсүүд ба овощнуудые үйлэдбэрилэн гаргаха ябадалнуудые хүгжөөхэ ба овощнууд ба фруктнуудые хатааха ябадал дээшэлүүлхэ, Диетическэ ба үхибүүдэй эдеэ-хоолой зүйлнүүдые, хуурай завтрагуудые, кулинариин мяха загаһанай зүйлнүүдые, эдеэ-хоолой концентрадууд ба витаминуудые элбэг дэлбэгээр бэлэдхэн гаргаха ябадал эмхидхэхэ. Советскэ шампанска, үни удаан байлгаһан үндэр шанартай архинууд ба пивын үйлэдбэриие ехэхэн хэмжээтэйгээр эмхидхэхэ. Продуктнуудай бүтэн бүлеэниие ба шанарые хангахын түлөө дайнай урдахи орёолто багсалалгын эрхим зүйлнүүдые һэргээн бодхоохо ба хүгжөөхэ.

(Үргэлжэлэлынь удаадахи номерто)

РЕСПУБЛИКАНСКА ХАРАЛГЫН ҺҮҮЛЭЭР

Манай республикын арад зон республиканска уранһайханай харалгада айхабтар шударгы оролсолготой бэлэдхээ. Аймагуудаар үнгэргэгдэһэн уранһайханай харалганууд болбол коллективүүдэй шудалһан номерһуудаа улам һайнаар харуулха хэрэгтэ һайн туһа болложо үгэһэн байна.

Манай республикын арад зон культура ба искусствода дуратай. Эрэгтэй эмэгтэй колхозникууд, МТС-үүдэй хүдэлмэришэд, хүдөөгэй интеллигенци болбол ажал хүдэлмэридөө дуу дуулан хүхюун баяртай ябадаг байна. Иимэ ехэ эдибхи зоригтой ябадаг хадаа тэдэнэр уранһайханай харалгада бэлэдхэхэ ябадалаа хүдэлмэриин үдэрнүүдэй һүүлээр үргэлжэлүүлдэг байгаа.

Уранһайханай харалгын түрүүшын үдэрһөө эхилээд дүүртэрынь театрын зал һонирхон харагшадаар дүүрэн байба. Мүнөө үеэ хүрэтэр олон колхозуудаар колхозникуудта ажалай һүүлээр һайн амаралта үгэхэ ба культура болбосоролой хүдэлмэри ябуулха уранһайханай агитационно бригаданууд бии болоо гэбэшье үшөө олон районуудай болон колхозуудай хүтэлбэрилэгшэд колхозуудай ба аймагуудай центртэ үнгэргэгдэдэг уранһайханай харалгануудай айхабтар ехэ хэрэг байһаниинь үшөө хүсэд ойлгоогүй байха юм. Жэшээлхэдэ, Яруунын аймагай Үльдыргын сомоной Молотовой нэрэмжэтэ колхозой түрүүлэгшэ нүхэр Бап арон урландаа капельмейстерээр хүдэлмэрилжэ байһан нүхэрһөө үшөө һайн хүдэлмэриин эрилтэ т би ын орондо, хүдэлмэриһөөнь гаргаһан 6 йха юм. Энэ мэтын хүдэлмэрилэ шэ олон колхозу даар ба аймкомуудаар байжа байдаг.

Уранһайханай республиканска харалгада нилээд олон коллективүүд һайн амжалтануудые харуулаа. Нүхэр Рыжаков хүтэлбэрилэгшэтэй Тарбагатайн районой Ехэ-Куналей тоохоной коллектив нэгэдэхи шанда хүртэбэ. Улан-Удын түмэрзэмай клубай коллектив (хүтэлбэрилэгшэнь Кузьминский), Сэлэнгын аймагай Сталинай нэрэмжэтэ колхозой коллективые хүтэлбэрилэгшэ Амоголонова, загаһанай ажаүйлэдбэриин агитбригадые ударидагша Ваюцкая гэгшэд эрхимээр хүдэлһэнэй түлөө нэгэдэхи шангуудта хүртэбэд. Мүн тэрэшэлэн уранһайханай хэрэгые эрхим шанартайгаар ябуулһанай түлөө ПВЗ-гэй культурын байшангай коллектив, Госзавод, гэхэ мэтэ коллективүүд республиканска жюриин тогтоолоор тусхай шангуудые абабад. Кяхта городһоо ерэһэн нүхэр Малкова, пединститудһаа — нүхэр Руднева, Хэжэнгын аймагай Шагдуров, Педучилищын эгэшэ дүү Левашева гэгшэд һайн амжалтануудые харуулһанайнгаа түлөө шангуудые абабад. Өөрынгөө колхоздо уранһайханай ажалые эрхим һайнаар ябуулһанай түлөө Иволгын аймагай Кировэй нэрэмжэтэ колхозой түрүүлэгшэ нүхэр Д. Дабацыренов республиканска комиссиин Хүндэлэлэй грамотаар шагнагдаа.

Г. КУЗЬМИНА,
Арадай творчествын байшангай директор.

Винницкэ область болбол 1946 оной январьда тракторнууд ба хүдөө ажалай машинануудые заһабарилха түсэбөө эрхимээр дүүргэһэнэй түлөө СССР-эй Совнаркомой дамжуулгын Улаан туг абаһан байна.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Нютагай заһабарилгын заводуудаар ба мастерскойнуудаар хэгдэжэ гаргагдаһан тракторай запасной хэрэгсэлнүүд.

Е. Копытын фото (ТАСС-эй фотохронико).

ЗАРИМ НЭГЭН ЦУТУУ ДУНДАНУУД

Мүнөө үедэ ажаүйлэдбэриин бүхы һалбаринуудта эдир-залуушуудай дундаһаа үйлэдбэриин дүй дүршэлтэдые бэлэдхэхэ ябадал хадаа гол шухала зорилгонуудай нэгэн байһаниинь мэдээжэ. Республикын олон предприятинууд дүй дүршэлтэй кадрнуудай дутамаг байһанда шалтагаалажа уялгата түсэбөө дүүргэдэггүй байна.

Тиихэтэй хамта эдир-залуушуудай дундаһаа үйлэдбэриин дүршэлтэдые бэлэдхэхэ ябадал манай зарим предприятинууд, заводууд ба фабрикануудта дэрэ муугаар табигдаанхай. Жэшээлхэдэ, Улан-Удэ городой № 1 түмэрзэмай училищын хүдэлмэриие хаража үзэе. Эндэ ажаүйлэдбэриин тон бэрхэ дүршэлтэдые бэлэдхэхэ тусхай һургуули — училища байгуулагдаһан аад, һүүлэй үдэр хэртэр тон муугаар хүдэлмэрилнэ. Энэ училищада хабаадуулагдаха ёһотой һурагшадай 39 процентнь һуранагүй. Тиихэтэй хамта эдир залуушуулые хабаадуулха тушаа хүдэлмэри сройдоошье ябуулагданагүй.

Энээнэй урда тээ ба мүнөө үедэ тэрэ училищын хүдэлмэри тухай хэлэбэл, 1945 оной туршада соо 171 һурагшад өөһэдынгөө дураар һуралсалһаа гаража ошоһон ба 1946 ондошье тус училищаһаа бүхы һурагшадайнь 21 процент өөһэдынгөө дураар һуралсалаа хаяжа арилшаһан байха юм. Гол шалтагааниинь юуб гэхэдэ, түмэрзэмай № 1 училищын хүтэлбэрилэгшэд болбол бүхы һурагшадта таарамжатай эрхэ байдал олгохо ба һурагшадай һуралсалай шанарые һайжаруулхын түлөө тэмсэдэггүй дээрэһээ болоно.

Мүн тэрэшэлэн тус училищада заажа байһан һургагшадай хүдэлмэриие тэмдэглэхэ хэрэгтэй байна. Һуралсалай таһаг болбол урогуудай расписаниие ходоодоо һэлгэдэг дээрэһээнь һургагшад ээлжээтэ хэшээлдээ һайнаар бэлдэхэ аргагүй юм. Зарим һургагшад пимэ харюусалгагүй байдал дээрэһээ боложо үнгэргэхэ хэшээлдээ бэлэдхэлгүйгөөр ерэдэг. Жэшээлхэдэ, зуралгын (черчени) талаар заагша нүхэр Савина гэгшэ хэшээлдээ ямаршье бэлэдхэлгүйгөөр ерэһэн ба үнгэргэгдэхэ ёһотой темын орондо ондоо темээр зааһан байха юм. Энээн дээрэһээ боложо һуралсалай шанар доодо хэмжээндэ байһаниинь эли. Мүн бодолгын талаар һургагша нүхэр Ваппнер гэгшэ тус училищын хүтэлбэрилэгшэдэй муу хүтэлбэри дээрэһээ заа аһаа арсаһан байна. Тиихэтэй хамта зарим һургагшад болбол һурагшадай заршамай муу дээрэһээ хүдэлмэриһөө арсадаг байна гэбэшье, энээнэй гол шалтагааниинь эхэнхидээ училищын хүтэлбэрилэгшэдэй муугаар хүдэлмэрилдэг ба һургагшадта таарамжатай услови олгодоггүй дээрэһээнь һургагшад арсадаг байһаниинь тодорхойлогдоно.

Мүн тэрэшэлэн һурагшадай дунда һуралсалай жаяг заршам муугаар табигдаһан байна. Мүнөө үедэ һурагшадай ба һургагшадай хүдэлмэриие шалгаха ябадал тон шухала гэбэшье, энэ хүдэлмэри ябуулагданагүй.

Училищын директор ба һуралсалай таһагые даагша һуралсалай үедэ классуудаар ябажа һургагшадай хүдэлмэриие шалгадаггүй юм. Энээн дээрэһээ тэдэнэр өөһэдөө һуралсалай шанарые, һуража байгаа эдир-залуушуулай ямар мэргэжэлтэй боложо байһан тухай мэдэхэгүй байха юм. Һургагшадай һурагшадта гэртэнь үгэһэн даалгабари дүүргэгдэдэггүй байна.

Гэбэшье, энэ училища дээрэ һуралсалай талаар эрхим амжалтануудые түйлаһан һургагшад бии байна. Ород хэлые заагша Звонарева гэгшэ бүхы һурагшадай дунда тон хүндэтэй һургагша боложо шадаа. Нүхэр Звонарева хүдэлмэридөө ерэхэдээ урогтоо һайнаар бэлдэдэг байна. Һурагшадай дунда эрхим хүндэтэ һуури эзэлһэн һургагшадай дүй дүршэлые бүгэдэ һургагшадай шадабари болгохын түлөө энэ училищада тэмсэдэггүй байһаниинь гайхалтай.

Мүн тэрэшэлэн олон һурагшад һуралсалдаа ерэдэггүй ба зарим һурагшад ерэхэдээшье хэшээлһээ хожомдодог байна. Тиин тэдэнэртэ ямаршье хэмжээ абтада гүй ба агитационно-ойлгуулгамжын хүдэлмэриие тус училищын хүтэлбэрилэгшэд һулаар ябуулдаг байна.

Е. ХЕПХЕЕВ.

Польско солдадуудые Польшодонь бусааха тухай Бевинэй мэдүүлгэ

ЛОНДОН, мартын 20. (ТАСС). Рейтер агентствын дамжуулһанай ёһоор мартын 20-до гадаадын хэрэгүүдэй министр Эрнст Бевин болбол английска командовани доро байгаа польско зэбсэгтэ хүсэнүүдэй солдадуудые һөөргэнь Польшодонь бусааха тухай хэлсээн баталагдаба гэжэ общинануудай палатада мэдүүлбэ.

Польско солдадууд болбол эблэрэл һандаралда ороһон өөрынгөө орониие шэнэдхэн байгуулха хэрэгтэ өөрынгөө үүргэнүүдые дүүргэхын түлөө ехэ орондоо бусаха ёһотой байна, бусахаяа хүсэгшэдтэ транспортна арга хэрэгсэлнүүд олгогдохо байна гэжэ Бевин хэлэбэ.

„Мүнөө үедэ польской саг зуурын правительствотай хэлсээн баталагдажа дүүрэһэн байна, польско хэлэн дээрэ бэшэгдэһэн документые ба мүн польско зэбсэгтэ хүсэнүүдэй тус тусгаар солдат бүхэндэ хандаһан хандалгые ниитэлхэ гэжэ бидэнэр хэлсээбди, — гэжэ Бевин үргэлжэлүүлнэ. — Эдэ бэшэгүүдые солдадууд мүнөөдэр абаха байна. Энэ документтэй хамта, ерээдүйн польско зэбсэгтэ хүсэнүүд ба солдадуудай өөһэдынь тухай английска правительствын политикые элирхэйлһэн миний хандалга хабсаруулагдаха байна. Английска правительство болбол тус документ дотор хэлэгдэһэн мэдээсэлнүүдые хангалтатай гэжэ харана. Эдэ зэбсэгтэ хүсэнүүдэй бүхы солдадуудай арюун уялга хадаа өөрынгөө орондо бусаха тухай шиидэлгэ энэ дары абаха ябадал мүн гэжэ тоолохо байнабди гэжэ би өөрынгөө хандалга дотор мэдүүлнэб».

„Бусахаар шиидэһэн хүнүүдэй репатриациин тушаа хэмжээ-ябуулгануудые английска правительство эрхилхэ байна», — гэжэ Бевин саашань хэлэбэ. Магад гэдэргээ бусахые хүсэхэгүй тиимэ хүнүүд байжа болохо, гэжэ мэдүүлээд, английска правительство болбол эдэ хүнүүдтэ өөрынгөө гэр бүлэнэртэй ба тэдхэгшэдтэйгээ хамта Польша дээрэ үлэхын арга олгохын тушаа өөрынгөө бүхы шадал зэргэ соо тиимэ туһаламжа үзүүлхэ байна гэжэ миний хандалгада элирхэйлэгдэһэн юм гэжэ Бевин хэлэбэ. „Энэ болбол хэсүү бэрхэшээлтэй асуудал мүн байна, тиимэдэ эдэ хүнүүд бултадаа английска территори дээрэ — метрополи дээрэ гү, али далайн саанахи газарнууд дээрэмнай һуурижаха арга олохо юм гэжэ английска правительство хадаа мүнөө үедэ үгэеэ үгэжэ шадахагүй байна“, — гэжэ Бевин хэлэбэ. Бевинэй хэлэһэнэй ёһоор, Бевин ба премьер-министр хоёр энэ зорилгоор һаяхан Лондондо ерэһэн генерал Андерс ба бусад польско командирнуудтай энэ асуудалые зүбшэһэн байна. „Бидэнэр болбол эдэ польско хүнүүдые английска командовани доро зэбсэгтэ хүсэнүүд болгон саашадань байлгажа шадахагүй байнабди гэжэ тэдэндэ ойлгуулха ушартай болообди, — гэжэ Бевин хэлэбэ. — Тэдэнэр болбол энэ ушарые дүүрэн ойлгонобди, тэдэнэр энэ мэдүүлгые бүхы солдадуудай мэдээсэлдэ хүргэхэ ябадалда туһалха ба тэдэ солдадуудые Польшодо бусалгандань эсэргүү һанаалда оруулхын тушаа ямаршье хүшөөлтэ хабшалта хэгдэхэгүй, мүн баһа эдэ асуудалые шиидхэхэ талаар али бүхы шухала хэмжээ-ябуулгануудые бэелүүлхэдээ английска засагуудтай сугтаа хүдэлхэ байна гэһэн найдалгануудые генерал Андерс ба бусад командирнуудһаа бидэнэр абаһан байнабди“.

Мартын 31-дэ Грецидэ һунгалта үнгэргэхые греческэ хэблэл эсэргүүсэн буруушаана

АФИНЫ, мартын 22. „Э ефтери Эллада“ гэжэ газетэ Грецидэ үнгэргэгдэхөө байгаа һунгалта тухай гадаадын хэрэгүүдэй английска министерствын хэлэн мэдүүлгые тайлбарилхадаа бэшэхэнь хадаа:

„Энэ мэдүүлгэ хадаа греческэ бэеэ даанхай байдалые сүм усадхана. Грецидэ һунгалта хэхые английска правительство захирба, Бевин энээн тухай хэндэшье тоосоогоо үгэнэгүй гэжэ ямаршье хэлбэрилтэгүйгөөр ба шалтагаангүйгөөр соносхогдоһон байна. Мүнөө манай ороной үнэн сэхэ гражданин бүхэнэй урда национальна бэеэ даанхай байдал тухай асуудал шиидхэхы шанартайгаар табигдаад байна. Английска гадаадын хэрэгүүдэй министерствын мэдүүлгэ хадаа, мартын 31-дэ зарлагдаһан һунгалта хадаа хуудал хуурмаг ба эрхэ сүлөөгүй һунгалта хэжэ, монархи тогтоохо ба национальна дарлалтын ёһо гуримые бэхижүүлхын зорилгоор Англиин оролсожо байһаниие эли тодоор харуулна. Англиин бүдүүлигээр оролсожо үнгэргүүлхээ байһан һунгалтда ошохоһоо арсахадаа, грекүүд өөһэдынгөө нэрэ хүндые ба өөрынгөө орониие колониальна хандалгаһаа хамгаална гээшэ, үсэгэлдэрэй коммюнике хадаа энээнэй һайн жэшээнь болоно“.

„Катимерини Неа“ гэжэ газетэ английска мэдүүлгэ соо һунгалтада 14 партинууд хабаадана гэһэнлэнь һэжэгтэй байһанаа мэдүүлнэ. Монархистнуудые 10 партинууд гэжэ тоолоод байгаа һаа, дурсагдаһан тоонь гүйсэхэ байба гэжэ газетэ бэшэнэ.

Немецкэ сэрэгэй гол ехэ гэмтэ я… хэгшэдые сүүдлэхэ Нюрнбергдэхи п…

Мартын 19-эй үглөөнэй заседани

НЮРНБЕРГ, мартын 19. (ТАСС). Герингын хэрэг тушаа мэдүүлгэ үгэхын түлэ Стокгольмһоо дуудагдажа асарагдаһан гэршэ Далерус болбол Англида удаан жэл хүдэлмэрилһэн шведскэ инженерби гэжэ өөрыгөө нэрлэхэтэй хамта, Герингые һайн мэдэхэб гэнэ. Үмөөрэгшэ Штамер тэрэнэй үгые таһалдуулжа, та өөрынгөө хани нүхэд тухай хэлэхэдээ, английска парламентын членүүд тухай хэлэнэ гүт гэжэ асууна.

— Үгы. Эдэ болбол амгалан хэрэгэй хүнүүд гэжэ Далерус харюусаба. Би тэдэнэй нэрэнүүдэй списогые уншажа шадахаб гэбэ. Түрүүлэгшэ болбол сагаа гамнахын тула энэ списогые сүүдтэ үгэхые дурадхаба.

Далерус болбол 1939 оной зун Германи ба Англи хоёрой хоорондохи хөөрэлдөөндэ зууршалагша болоһоной гоо түүхын тухай мэдүүлгэ үгэнэ.

Тэрэнэй зуршалагшын эдибхитэй ажал-ябуулга хадаа немецкэ сэрэгүүдэй Польшодо добтолһоной … тябрь һарада, Герингэй … дүүрэһэн байна гэжэ гэр… уул алга дээрэ Геринг бол… хадаа немецкэ позици… тэрээндэ мэдүүлһэн байна.

„Гитлер ба Геринг гэгшэ… зууршалагшаар ашаглажа … нүүдээ үргэлжэлүүлхэдээ … айнда бэлэдхэхэ … далдалха гансал зорилго … ниинь эли.

Үмөөрэгшэ болбол өөрын… нүүдаар Герингые амгала… дуратай байһан болгохо гэ… шье һаа, тэрээндэ юушье … бэгүй. Харин дайнда бэлэ… үүргэтэй ба тэрэнэй түлөө… ашаглаһан хорого мэхын ар… Трибуналай үглөөнэй засе… үшөө эли тодорхой болоно.

Далерусые асуултаар … үглөөнэй заседани дүүрэбэ.

Мартын 19-эй үдэшын заседани

НЮРНБЕРГ, мартын 19. (ТАСС). Үмөөрэгшэдэй дуудаһан гэршэнүүд болбол өөһэдынгөө мэдэрэлгээр гэмнэгдэгшэдэй һандали дээрэ һуужа байгаа бүлэг фашистска заговорщигуудые үшөө ехээр үудалан элишэлнэ.

Үдэшын заседаниин эхэнхи хубиие эзэлһэн, үмөөрэлтын гэршэ Далеруса мэдүүлгэнүүд хадаа энэ талаар илангаяа һонирхолтой байба.

Английска гэмнэлтын түлөөлэгшэ Максуэл-Файфын табиһан асуудалнуудта Далерусай харюунуудһаа харахада, гитлеровецүүд болбол германо-польско арсалдаае ягаашье хадаа эбтэйгээр таарулан ябуулхагүй гэжэ ехэ оролдоһон байна. Гитлер хадаа өөрынгөө дурадхалые ультиматумай маягтай болгожо, өөрын өө эрилтые саг үргэлжэ шангадхажа байһан юм. Английска правительствотай харилсаха талаар өөрынгөө нюурай түлөөлэгшэ гэжэ тооһон Далерусые Геринг болбол зориюута ба бүдүүлигээр мэхэлдэг байгаа.

Богонихон забһарлалга болоһоной һүүлээр гэмнэгдэгшэ Герингые асуулта дахин эхилбэ.

Үмөөрэгшэ Штамер болбол немецүүдэй эзэмдэ гэдэ ороо байһан польско территориин ехэ хубиие Герингын гараараа зураһан тиимэ картын Далерусай номдо гарһан ушарые тэрэ юун гэжэ элирхэйлхэ байнаб гэжэ Герингһээ асууба. Гэмнэгдэгшэ болбол „юрын гэнтын зүйл“ байһан юм гэжэ элирхэйлнэ.

Американска гэмнэлтын түлөөлэгшэ Джексон гэгшэ Герингһээ дахин асуулта хэхэдээ, тэрэнэй мэдүүлгын урда тээ оборонын имперскэ комитет болбол юрдөө нэгэшье дахин сугларааагүй ба Геринг комитедэй заседанинуудта нэгэтэшье байгаагүй гэһэн шэнгеэр хэлэгдэһэн мэдээе уншана. Джексон болбол 1938 оной ноябриин 18-да болоһон Герингын өөрынь түрүүлэгшэ байһан оборонын имперскэ комитедэй заседаниин протоколые гэмнэгдэгшэдэ харуулна. Геринг болбол үгэ дуугүй боложо амаа зуугаад документые хаража, эс гэнь энэ документые харааагүйб гэжэ мэдүүлнэ. Джексон хэлэхэдээ Геринг хадаа комитет нэгэшье удаа сугларааагүй һэн гэжэ өөрынгөө мэдүүлгэ үгэхэдөө магад иимэрхүү документнүүдые үгы байха гэжэ найдаһан байжа болоо гэжэ тэмдэглэнэ.

Гэмнэгдэгшын туһада үм… хэлэбэ. Редерэй үмөөрэгшэ… болбол гэмнэлтэ хадаа … мэдээгүй документүүдые аш… омдоно. Үмөөрэгшэд Штамер гэгшэд Зиммерэй хэлэһэнтэй … Тэдэнэр хадаа документүүдые харуулха ябадалые бу… сон болбол документнүүдые уншахаһаа урда үмөөрэлтэдэ… ха ябадалые эрид арсана Тэр… һэнээр хадаа, гэнтэ харуул… болбол мэдүүлгэнүүдэй үзэ… нал ахи арга-боломжо үгэхэ… нэлтэ хадаа өө эдынгөө эрх… һанал үй байна гэбэ. Диску… тээр энэ асуудалай талаар … гэм элдэ зүйшөөл … терналнуулые Три унада … лөө үмөөрэ тэдэ дамжуулха …

Геринг болбол тэрээндэ … һан документнүүдтэ сэхэ … хын орондо гитлеровскэ … правительствын ба тэрэнэй … к мэтэдүүдэй эмхидхэлэй … ба илгаануудай тухай хи… кэ эхилнэ. Гэмнэ шэ бо … үгэхые эринэ. Геринг бол… арсана. Ти хэдэнь гэмнэгшэ… нэй өөрынгөө абари зан … скэ правительствын гэмтэ … хамгаалһан элирхэйлэлэ … харин асуудалнуудта харю… далые гэмнэгдэгшэһээ эр… буналда гүйнэ. Рейнскэ зон… гула Германиин сэрэгэй … дэй тухай гэмнэгшын асуу… болбол Хлбоото Штадуудай … гын хэмжээ ябуулганууд ту… харюусана. Гэмнэгшэ нэр… абажа, Трибуналда иигэжэ … „Хэрбээ бидэнэр сэхэ асу… сэхэ харюунуудые абажа … һаа, асуултада саг үнгэргөө… шье ашаггүй. Гэмнэгдэгшэ бол… дые Трибуналай тэсэбэрия … болгожо хубилгахые оро… тухай тэрээниие үмөөрэгшын … өөрынгөө элирхэйлгые о… асуудалнуудта харюусахые … шэдэ заажа үгэхые Тр буда… наб“. Түрүүлэгшэ болбол … хадаа ёһотой заршам б… ёһоор асуугдагшад болбол … ябадалда оронгүйгөөр асуу… харюу үгэхэ ёһотой гэжэ ой…

Энээнэй һүүлээр мартын 2… хүртэр забһарлалга соносхог…

Мартын 20-ой үглөөнэй ба үдэшын заседани

НЮРНБЕРГ, мартын 20. (ТАСС). Трибуналай мүнөөдэрэй үглөөнэй ба үдэшын заседанинууд дээрэ американска гэмнэлтын түлөөлэгшэ Джексон болбол гэмнэгдэгшэ Герингһээ асуулта хэжэ үргэлж лүүлбэ, Геринг болбол тэрэнэй хэрэгые уудалан элидүүлһэн асуудалнуудта харюу үгэхэһөө зайлахые оролдожо, һэнгэргүйгөөр худалаар хэлэнэ. Герингын дүтын нүхэд… дэһэн гү, али тэдэнэй гар… документнүүдые гэмнэгшын хар… гэмнэгдэгшэ болбол нэгэн … документнүүдһээ арсана, үгы… зэмыень ондоо нюурнуудта аш… доно гү, али „мартамхай бо… гэнэ.

Мартын 21-эй үглөөнэй ба үдэшын заседани

НЮРНБЕРГ, мартын 21. (ТАСС). Трибуналай мартын 21-эй үглөөнэй ба үдэшын заседанинууд дээрэ английска гэмнэлтын түлөөлэгшэ Дэвид Мак… Файф гэгшэ гэмнэгдэгшэ Г… асуулта хэжэ үргэлжэлүүлбэ.

Маршал Тито Прагада ерэбэ

ПРАГА, мартын 21. (ТАСС). Үсэгэлдэр үдэшэ Югославиин премьер-министр маршал Иосип Броз-Тито Прагада ерэбэ. Премьер-министр Фирлингер түрүүтэй Чехословацка правительствын членүүд, чехословацка армиин генералнууд, офицернүүд, культурна олониитын организацинуудай олон тооной түлөөлэгшэд тэрэниие вокзал дээрэ угтаба. Тэрэшэлэн СССР-эй элшэн сайд Зорин түрүүтэй советскэ посольствын членүүд, английска элшэн сайд Никольс, польско элшэн түлөөлэгшэ Верб… Болгариин элшэн түлөөлэгшэ … бусад дипломатическа корпусой … маршал Титое угталсаба.

Парижска вокзалай захаарх… нүүд маршал Титое халуунаар … шалһан Чехословакиин столиц… һуугшадаар дүүрэн байба. Праг… үлэр байха Титогой хүндэлэл… словацка гүрэнэй тугууд ба бус… вянска гүрэнүүдэй тугууд … һэн байна.

Грециин һунгуулиин тухай английска гадаадын хэрэг… министерствын мэдүүлгэ

ЛОНДОН, мартын 21. (ТАСС). Рейтер агентствын дамжуулһанай ёһоор, мартын 20-ой үдэшэ английска гадаадын хэрэгүүдэй министерство болбол мэдүүлгэ тунхаглабэ, тэрээн соонь мартын 31-дэ Грецидэ һунгалта хэхэ шух… министерство тоолоно гэжэ хэл…

Харюусалгата редактор… орлогшо Д. ЛУБС…

Манай республикын һонин

Эвенк эхэнэрнүүд — ангуушад

Баунтын аймагай олон эхэнэрнүүд-эвенкүүд агнууриин дүршэлые эрхимээр шудалһан байна.

Калининай нэрэмжэтэ колхозой ангуушан нүхэр Урендок Белоусова гэгшэ 1945—46 оной ангууриин сезоной түсэбые 266 процент дүүргэжэ, гүрэндөө ангай һайн шанартай арһадые тушааһаа.

Тэрэшэлэн энэ колхозой залуу ангуушад-басагад нүхэд Дуач Белоусова, Удэ Найкоачина гэгшэд даалгабаряа 140—150 процент дүүргэһэн байха юм.

Мүн Молотовой нэрэмжэтэ колхозой ангуушад эгэшэнэр Мария ба Анна Догончина гэгшэд эрэшүүлһээ дутуугүйгөөр агнажа, даалгабаряа үни дүүргэһэн байна.

Эрхим ажалайнгаа түлөө

Нүхэр Гордеев болбол 1945 оной декабрь һараһаа хойшо Зүүн-Хуурайн модо отололгын участогта модо һиилэгшээр хүдэлмэрилнэ. Энэ нүхэр өөрынгөө мэргэжэлые эрхимээр шудалжа шадаһан дээрэһээ ажалай үндэр амжалтануудые түйладаг юм. Эрхим ажалайнгаа түлөө үнгэрэгшэ хоёр һарын туршада нүхэр Гордеев болбол 2512 түхэриг мүнгэ, 38 метр элдэб янзын бүд, мылэ, керосин ба бусад юумэнүүдые абаһан байна.

Тэрэшэлэн тус участогта хүдэлмэрилдэг Хэжэнгын аймагай Молотовой нэрэмжэтэ колхозой член нүхэр Бадмаханда Юмдылыкова мүльһэн харгы заһалган дээрэ һайнаар хүдэлмэрилжэ, январь февраль һаранудта 2162 түхэриг мүнгэ абаһан байна. Бадмаханда март һарынгаа даалгабари хүсэд дүүргэбэл үшөө 20 метр бүд абаха.

Эхэнэрнүүд алташад

Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агуу Ехэ дайнай үедэ алта малталга-угаалган дээрэ гол хүдэлмэриинь эхэнэрнүүд дүүргэдэг байгаа. Тиигээд мүнөөшье эдэ эхэнэрнүүд шухала участогууд дээрэ хүдэлмэрилһээр.

Баунтын аймагай Троицко приискын алта малтагшад ба угаагшад нүхэд Федосья Варфоломеева, Надежда Максимова, Анна Малышина ба бусад һарһаа һара бүхэндэ даалгабаряа дүүргэдэг байна.

Мүнөө эдэ эхэнэрнүүд майн урда тээхи мүрысөөндэ оролсоод даалгабаряа үргэлжэ 150—200 процент хүртэр дүүргэжэ, гүрэндөө алта элбэгээр үгэнэд.

Городые уһаар хангана

УЛАН-УДЫН „Водоснабжениин“ управлени (директорынь нүхэр Самсонов) энэ жэлдэ муу бэшэ амжалтануудые түйлажа байна.

Тус управлениин хүтэлбэри доро Улан-Удэ городто уһа үгэхэ 24 будка хүдэлмэрилнэ. Эдэ будканууд үглөөнэй 7 сагһаа үдэшын 8 саг болтор хүдэлмэрилжэ городой арад зониие таһалдалгүйгөөр уһаар хангадаг юм. Тэрээнһээ гадна дежурна будканууд бии. Тэдэ будканууд үглөөнэй 7-һоо үдэшын 8 болтор забһарлалгагүйгөөр хүдэлмэрилдэг байна.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Уранһайханай республиканска харалгада Ториин аймагһаа хабаадаһан дууша Ханда Жалсанова.

И. Красавцевай фото.

16 наһатай түмэршэ дархан

Ториин аймагай Ацагадай сомоной Молотовой нэрэмжэтэ колхозой түмэршэ дархан нүхэр Санжи Будаев мүнөө 16 наһатай.

Мүнөө нүхэр Будаев өөрынгөө мэргэжэлые һайн мэдэнэ. Тиимэ дээрэһээ энэ залуухан нүхэр колхозойнгоо гурбан бригадын зэр зэмсэгүүдые хабарай таряалгада хүсэд ба һайн шанартайгаар заһабарилжа дүүргээд байна.

РЕДАКЦИ ба ХЭБЛЭХЭ ГАЗАРАЙ АДРЕС: г. Улан-Удэ, ул: Ленина 35: (ТЕЛЕГРАФНА АДРЕС: Улан-Удэ Үнэн) ТЕЛЕФОНУУД: ответ. редактора—23, АТС—1-80; зам. редактора—7-80; ответ. секретаря—3-28; отделов: партийной жизни и промышленности—7.89; сельского хозяйства—6-03; писем и переводов—6-03 (2 зв.). объявлений 2-64 (2 зв.).

Н—00575. Типография Государственного газетного издательства при Совете Министров БМАССР. Тираж 5.500